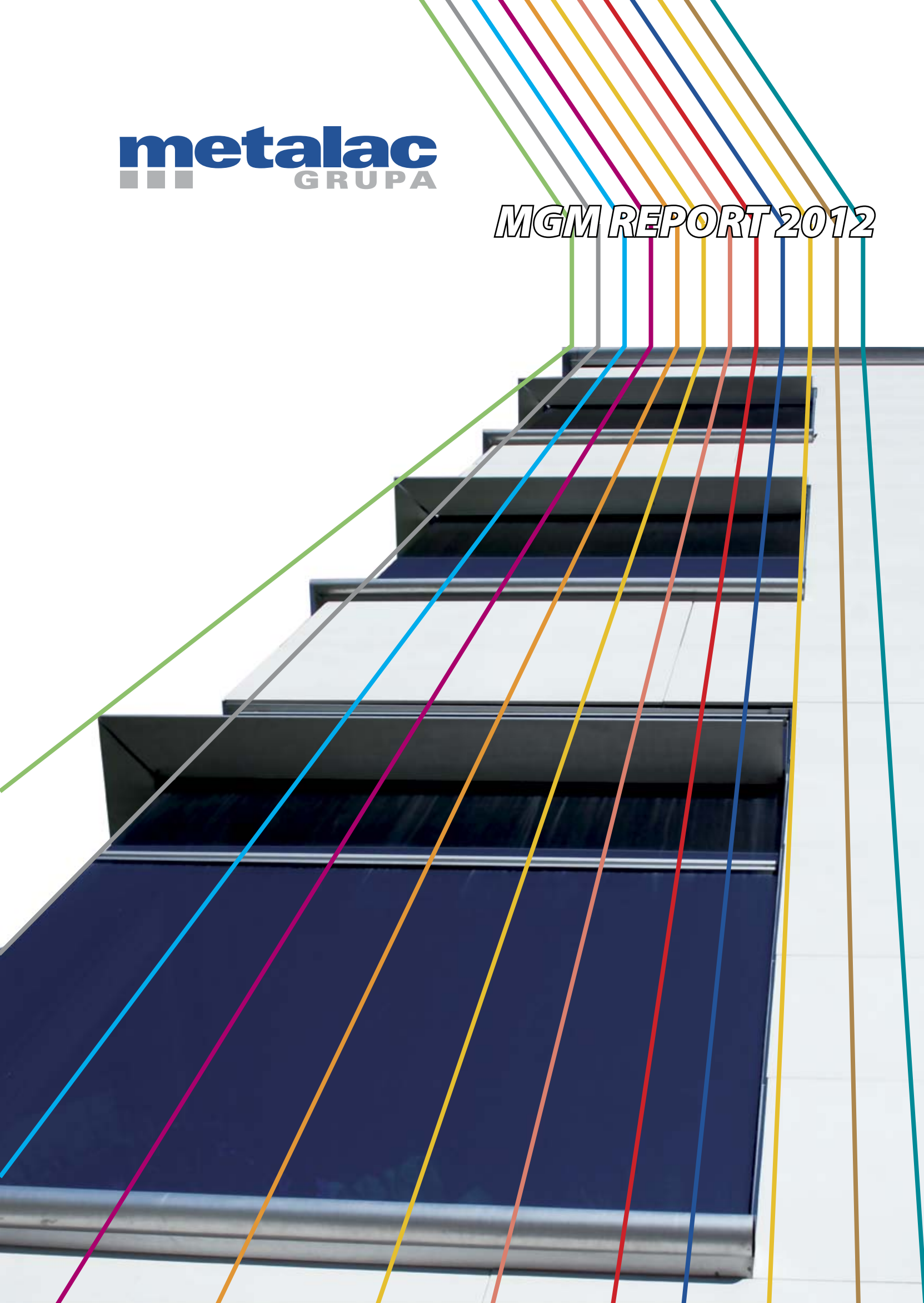

SADRŽAJ

Reč predsednika	4
MEĐU 10 NAJBOLJIH U SRBIJI	
Reč generalnog direktora	6
USPEH NAS NIJE IZNENADIO	
0 Kompaniji	9
AKCIJE METALCA NAJVEĆI UČINAK U INDEKSNOJ KORPI	
Srbiju ništa nije zaobišlo	24
METALCU NAJUSPEŠNIJA GODINA	
Proizvodna društva	28
JEDNA OD REKORDNIH GODINA U IZVOZU	
Trgovinska društva	44
RAST NASUPROT OPŠTEM TRENDU PADA PRODAJE	
Društvena odgovornost	60
PROIZVODI ZDRAVE KOMPA NIJE	
Zaposleni najveća snaga	68
EDUKACIJA NA SVIM NIVOIMA	
Budućnost se dešava	78
METALAC MEĐU NAJBOLJIM PRIMERIMA	
Sport	80
ZA RAZVOJ SPORTA I GORNJEG MILANOVCA	
Priznanja i nagrade	84
LAUREAT VRLINE	

metalac
INKO

metalac
BOJLER

metalac
MARKET

DRAGOLJUB VUKADINOVIĆ

Predsednik kompanije

LAUREAT VRLINE **PREDSEDNIKU** METALAC GRUPE

Priznanje za poseban doprinos očuvanju srpske privrede na društveno odgovoran i moralno kredibilan način.

Mokrogorska škola menadžmenta, dodelila je Dragoljubu Vukadinoviću, predsedniku Metalac grupe, nagradu „Laureat vrline za 2012. godinu“ za poseban doprinos očuvanju srpske privrede na društveno odgovoran i moralno kredibilan način. U prisustvu blizu 200 predstavnika privrede i javnog života Srbije priznanje je uručio Slobodan Petrović, generalni direktor „Dunav hrana grupe“, i prošlogodišnji dobitnik nagrade.

U obrazloženju odluke o dodeli priznanja Vukadinoviću, novinar Politike Aleksandar Apostolovski je istakao da je Vukadinović 1989. godine postao generalni direktor „Metalca“, kompanije koja je „možda poslednja oaza radničkog akcionarstva u Srbiji“. Srbija bi, po njegovom mišljenju, danas bila mnogo bogatija da je više takvih privrednika i vizionara.

- Prosek ne vodi ničemu, samo natprosečan trud garantuje uspeh - istakao je Vukadinović, uz poruku mladim privrednicima da su vremena najgore krize najpogodnija za iznalaženje najboljih rešenja.

„Laureat vrline“ već treću godinu dodeljuje Mokrogorska škola menadžmenta sa svojim partnerima: Ekonomskim institutom, Fakultetom organizacionih nauka, Privrednom komorom Srbije, Privrednom komorom Beograda, SPK Privrednik i Udruženjem korporativnih direktora.

MEĐU 10 NAJBOLJIH U SRBIJI

Metalac grupa je danas jedna od 10 najboljih kompanija u Srbiji koje zapošljavaju više od 1000 ljudi.

Sigurno da su akcionari, zaposleni i menadžment ponosni na takvu reputaciju koju uživamo ali smo i zabrinuti što u našoj državi ima jako malo zdravih firmi koje mogu stati u bok sa nama. Neko bi se pitao zašto zabrinutost što nema više dobrih?! Odgovor možemo prepoznati i u stihovima Petra Petrovića Njegoša u »Gorskom vijencu«, kojim metaforično poručuje: »Jedna slamka među vihorove, sirak tužni bez ide ikoga«. Budućnost naše firme je, naime, tesno vezana za uspešnu privredu i bolji standard građana kao naših konzumenata.

»Metalac« vidim kao uspešnu firmu narednih najmanje 7-8 godina. Verujem u našu snagu da uvek idemo u susret promenama, korak ispred ostalih, sa akcentom na stalna ulaganja u znanje, nove programe i proizvode i modernizaciju tehnoloških procesa. Ipak, ponoviću više puta izrečenu i u svetu potvrđenu činjenicu da je kritična, odnosno prelomna tačku u radu fabrike posuđa kada prosečna zarada pređe cca 700 eura. Na toj tački sve fabrike posuđa u Evropi su dolazile u velike poteškoće jer je učešće rada u troškovima proizvodnje bilo veliko i neodrživo. To nije tako daleko, verovatno za 10-tak godina, pa na ovu temu menadžment mora stalno razmišljati.

Bio bih nepravedan ako ne bih apostrofirao rezultate Grupe u 2012. godini koji su apsolutno najuspešniji u dosadašnje 53 godine postojanja. Potrudićemo se da to bude i u 2013. godini kako bi jubilarne dve petice - 55 godina postojanja Metalca, dočekali sa najuspešnijim rezultatima.

Dakle, uspešni jesmo i ponosni na rezultate koje postizemo, ali itekako svesni da moramo još više da bi opstali i razvijali se na duge staze, a prostora za napredak svakako ima.

PETRAŠIN JAKOVLJEVIĆ
Generalni direktor

Još jednom smo dokazali da je moguće živeti i biti uspešan prvenstveno zahvaljujući sopstvenom radu. Metalac, srećom, ima duboko ukorenjen sistem vrednosti koji mu, evo već godinama, pomaže da upravlja svojom sudbinom i da upravo takav bude na korist zajednici. Integrisanje ekonomskih, socijalnih i ekoloških ciljeva u našoj kući ima veoma jednostavnu interpretaciju - planiraj dobro, radi odgovorno i ponašaj se na način kojim ćemo se svi ponositi.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Petraš Jakovljević', written in a cursive style.

USPEH N AS IJE

IZNENADIO

Kako objašnjavate da ste imali jednu od najuspešnijih godina iako ništa u okruženju nije išlo na ruku?

Naši finansijski rezultati su, iskreno, iznad očekivanja, ali nas nije iznenadila zajednička upornost i nama svojstvena disciplina i vera u uspeh. Ništa se Metalcu ne događa slučajno.

Izvoz jeste presudno doprineo uspehu, ali to nije strategija od ove godine već rezultat kontinuiranog rada na osvajanju novih tržišta i boljem pozicioniranju na tržištima gde smo dugo prisutni. Rezultat svega toga je rast izvoza preko 20% koji je dominantno uticao i na rast ukupnog prihoda Metalac grupe od oko 10% i najveća dobit kakvu smo imali 2007., pre nego što je kriza počela.

Zvuči neverovatno, ali ekonomska kriza u svetu kao da je Metalac povukla napred?!

to još jedne potvrde stava koji se u Metalcu stalno ponavlja – teška vremena su najbolja za donošenje krupnih i dobrih odluka. Mi smo imali značajan pad u 2009. godini sa početkom ekonomske krize, ali veoma brzo smo se oporavili i već od 2010. beležimo stalni rast. I više, izuzimajući 2009. u kontinuitetu rastemo još od 2000. godine.

Drugo, ne manje važno, su ljudi - radnici Metalca, njihovo poverenje, spremnost da rade i lojalnost. Ne mislim samo na suve profesionalce, već na sve radnike. Ni to nije slučajno. Metalac vodi računa o ljudima. Nismo skloni da ih se odričemo sa svakom krizom koja naiđe. Naprotiv, držimo se na okupu – i u dobru i u zlu, ali pod jasnim pravilima koja u kranjem vode uspehu kompanije i sigurnosti zaposlenih, a imamo ih 1700. Pritom su u 2012. lične zarade rasle 16-17 % i još uvek se isplaćuju 20. u mesecu tačno u 10 sati i tako već više od 20 godina.

Metalac je strateški fokusiran na izvoz i to je donelo rast. Jeste li zadovoljni prodajom na domaćem tržištu?

Naša strategija ipak daje prednost izvozu u korist stalnog uvećanja prihoda. Strana tržišta u 2012. učestvuju oko 70% u ukupnom prihodu. I dalje raste učešće Rusije, ozbiljno razvijamo posao u Ukrajini, zadovoljni smo saradnjom sa partnerima u Finskoj, vratili smo se posle 6 godina na tržište Engleske itd., da ne nabrajam naše tradicionalno prisustvo u Nemačkoj, Španiji, Italiji...

Ovakav pristup i u 2013. treba da donese 5% rasta. Domaćem tržištu ćemo posvetiti maksimalnu pažnju, ali rast realno tražimo u većoj prodaji na tržištima na kojima smo tradicionalno prisutni kao i u nalaženju novih.

Uprkos krizi, i u 2012. Metalac je uspeo da uloži u novu opremu, ali i društveno prihvatljive projekte.

Investicije su imperativ održivog razvoja. Mi smo istina tokom ovih kriznih godina malo više ulagali u projekte koji su deo naše društvene odgovornosti, iskreno svesni da je društvo u dubokoj krizi. Naša podrška razvoju sporta, natalitetu, mladim kadrovima, ulaganje u ekologiju i slično – samo je izraz najdubljeg uverenja da uspešni moraju da vide dalje i čine više i da teška svakodnevnica ne može biti opravdanje bilo kakve sebičnosti.

Tako je i naša najveća investicija u 2012. moderan fudbalski stadion u Gornjem Milanovcu, a nastavili smo planski da pomažemo skoro sve sportske klubove u gradu koji okupljaju decu i omladinu, kao i da čestitkama od 500 do 4.000 eura nagrađujemo svakog našeg radnika koji je dobio prinovu u porodici...

Sa druge strane, investirali smo u nove linije i opremu za proizvodnju posuđa, transportne i luksuzne ambalaže, bojlera... Sveukupno, u 2012. godini investicije iznose oko 5 miliona eura. Osim toga zaposlili smo 150 mladih ljudi čime je još 150 porodica dobilo osnovnu sigurnost.

Šta treba promeniti u Srbiji, kako bi došlo do oporavka privrede i povećanja proizvodnje?

Moramo konačno promeniti svest i shvatiti da možemo živeti samo od svog rada. Promoter toga treba da bude država. Ne možemo graditi budućnost na pomoći, niti na kreditima, ako ne stvaramo novu vrednost. Neophodno je da se na novoj svesti i kvalitetno novim vrednostima mobiliše cela nacija. Već godinama Metalac je jedan od retkih primera da to jeste moguće.

Kompanija Metalac a.d. je javno akcionarsko društvo sa 14 zavisnih društava: četiri proizvodna, pet trgovinskih na domaćem i pet trgovinskih društava u inostranstvu.

Metalac postoji 54 godine. Sedište Kompanije je u Gornjem Milanovcu, gde se nalaze i sva proizvodna društva: **Metalac posuđe d.o.o.** za proizvodnju posuđa; **Metalac inko d.o.o.** za proizvodnju inox i granitnih sudopera i Granmatrix kompozitnih ploča; **Metalac bojler d.o.o.** za proizvodnju bojlera i **Metalac print d.o.o.**, preduzeće koje se bavi proizvodnjom kartonske ambalaže i preslikača za posuđe.

U oblasti prometa na domaćem tržištu najznačajniji su **Metalac market d.o.o.** sa lancem od 46 specijalizovanih prodavnica širom Srbije; **Metalac metalurgija a.d.** u Novom Sadu, koja plasira Metalčeve proizvode i najširi asortiman za kućne potrebe na tržištu Vojvodine, a upravlja i lancem od 17 prodavnica u Vojvodini; **Metalac trade d.o.o.** koji se bavi veletrgovinom uvoznog asortimana za kućne potrebe. **Metalac proleter a.d.** je glavni snabdevač građana opštine Gornji Milanovac sa 40 maloprodajnih objekata. **Metpor d.o.o.** Beograd je Metalčevo preduzeće koje se bavi zastupništvom.

Svih pet preduzeća u inostranstvu bave se prvenstveno plasmanom asortimana Metalčevih proizvodnih društava. Najstarije i najveće po učešću je **Metrot d.o.o.** u Moskvi, koje na tržištu Rusije posluje 11 godina. Najmlađe je preduzeće Metalac Ukrajina osnovano 2011. godine. Snabdevanjem tržišta USA bavi se **Metalac group USA** sa sedištem u Milvokiju. Hrvatsko tržište pokriva preduzeće Promo-metal u Zagrebu. U Crnoj Gori posluje preduzeće **Metalac market Podgorica d.o.o.**

Akcije Metalca a.d. kotirane su na listingu B Beogradske berze, a berzanski analitičari ocenjuju da je reč o jednoj od najzdravijih srpskih kompanija.

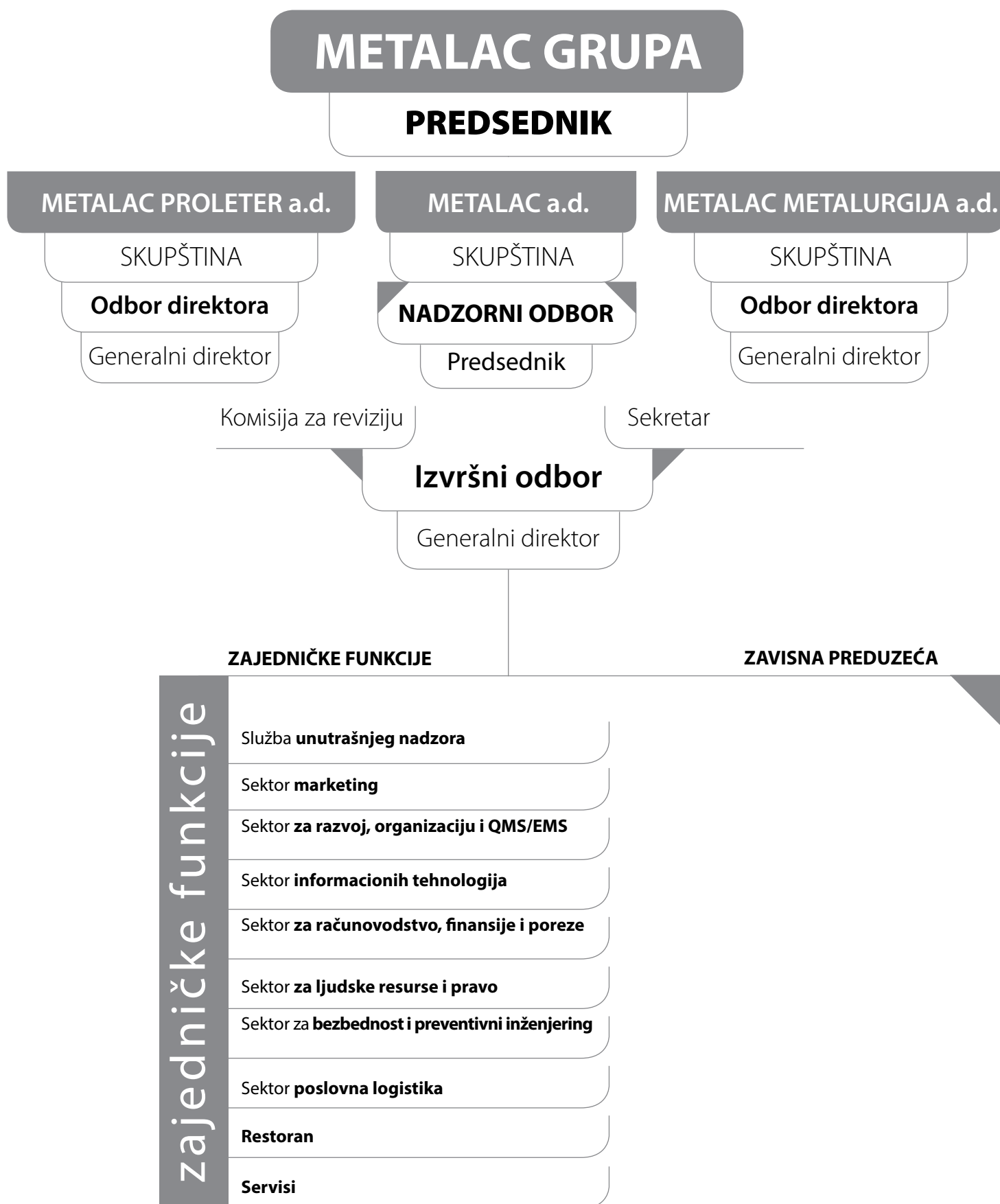
U 2012. godini Metalac je prema konsolidovanom bilansu ostvario skoro 59 miliona eura ukupnog prihoda i 5,2 miliona eura neto dobiti. Proizvodnja posuđa je kor biznis, a preduzeće Metalac posuđe je jedan od najuspešnijih i najvećih proizvođača posuđa u Evropi.

Metalac izvozi svoje proizvode u oko 25 država na svim kontinentima. Osim tržišta BiH, Hrvatske, Crne Gore, Slovenije i Makedonije, na kojima je tradicionalno prisutan, oko 5 miliona jedinica proizvoda Metalca, a pre svega posuđa odlazi u: Rusiju, Francusku, Italiju, Nemačku, Španiju, Švedsku, Finsku, Dansku, Češku, zatim Ukrajinu, Gruziju, Bugarsku... sve do USA i Australije.

U okviru Metalac grupe zaposleno je oko 1.700 ljudi, od kojih skoro polovina u najstarijoj fabrici Metalac posuđe. Svaki deseti zaposleni ima univerzitetsko obrazovanje. Pritom se neprestano ulaže u stalnu edukaciju u cilju osavremenjavanja znanja u svim oblastima.

Metalac a.d. je integrisao sisteme upravljanja kvalitetom i zaštitom životne sredine što potvrđuju TUV Sertifikati QMS/EMS ISO 9001 i ISO 1400. Kompanija je izuzetno posvećena svim aspektima održivog razvoja.

Metalac je osvojio više izuzetno značajnih priznanja od kojih izdvajamo: **Zlatna plaketa za korporativnu i društvenu odgovornost** za 2009. godinu od Kluba privrednih novinara Srbije, **Nacionalnu nagradu za društveno odgovorno poslovanje za 2008. godinu (CSR Serbia Award 2008.)**; **Oskar kvaliteta** za poslovnu izvrsnost u 2007. godini; **Priznanje PKS za doprinos razvoju srpske privrede** u 2006. godini; **Najbolje robne marke** Srbije 2004., 2005. i 2006...

metalac

METALAC POSUĐE d.o.o.

METALAC INKO d.o.o.

METALAC PRINT d.o.o.

METALAC BOJLER d.o.o.

METALAC TRADE d.o.o.

METALAC MARKET d.o.o.

METPOR d.o.o.

METROT d.o.o.

PROMO METAL d.o.o.

METALAC MARKET PODGORICA d.o.o.

METALAC GROUP USA inc.

METALAC UKRAJINA d.o.o.

VUKADINOVIĆ NA ČELU KOMPA NIJE I U NAREDNE 4 GODINE

Dvodomno upravljanje preko Nadzornog i Izvršnog odbora. Novi članovi Nadzornog odbora Mr Danko Đunić i Prof. dr Goran Petković. Petrašin Jakovljević generalni direktor Metalca a.d. Imenovan Izvršni odbor od pet članova.

Poslednjeg dana maja 2012. godine održana je redovna sednica Skupštine Metalca a.d. na kojoj je izvršeno usklađivanje Osnivačkog akta Metalca a.d., Statuta Metalca a.d. i upravljanja društvom sa odredbama novog Zakona o privrednim društvima.

U Metalcu a.d. uveden je dvodomni način upravljanja kompanijom, po kome su organi upravljanja Nadzorni odbor i Izvršni odbor. Za članove Nadzornog odbora Metalca a.d. imenovani su **Dragoljub Vukadinović**, predsednik kompanije Metalca a.d., **Prof. dr Dragan Đuričin**, redovni profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu; **Prof. dr Goran Pitić**, predsednik Upravnog odbora Societe Generale banka Srbije u Beogradu; **Prof. dr Ljubinka Rajaković**, redovni profesor Tehnološko-metalurškog fakulteta u Beogradu; **Dr Rajko Tepavac**, član Izvršnog odbora kompanije Dunav osiguranje a.d. u Beogradu; **Mr Danko Đunić**, predsednik Eki - investimenta u Beogradu; **Prof. dr. Goran Petković**, redovni profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu.

Nadzorni odbor je imenovan na period od četiri godine, a za predsednika je izabran **Dragoljub Vukadinović**.

Za članove Izvršnog odbora Metalca a.d. imenovani su: **Petrašin Jakovljević**, izvršni direktor za razvoj, organizaciju i QMS/EMS; **Radmila Todosijević**, izvršni direktor za finansijske poslove, ljudske resurse i poslovnu logistiku; **Aleksandar Marković**, izvršni direktor za proizvodnju i IT; **Stojan Slović**, izvršni direktor za domaću prodaju i marketing; **Goran Mijatović**, izvršni direktor za izvoz i ino preduzeća. Članovi Izvršnog odbora imenuju se na period od četiri godine, a izvršni direktor **Petrašin Jakovljević** je izabran za generalnog direktora društva.

Dosadašnjim članovima Upravnog odbora: **Nikoli Pavičiću**, počasnom predsedniku Tarketa za istočnu Evropu; **Vladimiru Čupiću**, predsedniku IO Hypo-Alpe-Adria-Bank i **Mr Đorđu Milosavljeviću**, savetniku u Centru za procesno inženjerstvo preduzeća IHTM - koji više nisu članovi Uprave, izražena je najdublja zahvalnost za doprinos koji su dali Metalacu svojim znanjem, iskustvom i reputacijom.

NADZORNI ODBOR

Dragoljub Vukadinović,
predsednik Kompanije i predsednik NO Metalca

Prof. dr Dragan Đuričin,
profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu,
zamenik predsednika NO Metalac a.d.

Prof. dr Goran Pitić,
predsednik UO Societe Generale Banke Srbije u
Beogradu

Dr Rajko Tepavac,
član IO kompanije Dunav osiguranje a.d.o u
Beogradu

Prof. dr Ljubinka Rajaković,
profesor Tehnološko-metalurškog fakulteta u
Beogradu

Mr Danko Đunić,
predsednik Eki - investimenta u Beogradu

Prof. dr Goran Petković,
redovni profesor Ekonomskog fakulteta u
Beogradu.

IZVRŠNI ODBOR

Aleksandar Marković,
Izvršni direktor
za proizvodnju i IT i
direktor Metalac posuđa

Petrašin Jakovljević,
Generalni direktor i izvršni
direktor za razvoj,
organizaciju i QMS/EMS

Radmila Todosijević,
Izvršni direktor za finansijske
poslove, ljudske resurse
i poslovnu logistiku

Stojan Slović,
Izvršni direktor za domaću
prodaju i marketing i
direktor Metalac marketa

Goran Mijatović,
Izvršni direktor za izvoz
i ino preduzeća i
direktor Metalac bojlera

STATISTIČKI PRIKAZ VLASNIŠTVA PREDUZEĆA na dan 31.12. 2012.

Izdavalac:

METALAC AD GORNJI MILANOVAC - 07177984

Aktivni ISIN-i (CFI): **RSMETAE71629 (ESVUFR)**

Tip lica	Broj akcija	% od ukupne emisije
Akcije u vlasništvu fizičkih lica	591,950	58.03431
Akcije u vlasništvu fizičkih lica	73,777	7.23304
Društveni kapital	0	0.00000
Zbirni odnos kastodi račun	354,273	34.73265
Konzorcijum	0	0.00000
Ukupno:	1,020,000	100

Aksijski kapital iskazan na nivou izdavaoca

Vlasništvo fizičkih lica	58.03431%
Vlasništvo pravnih lica	7.23304%
Zbirni odnosno kastodi račun	34.73265%

Broj akcionara sa učešćem u kapitalu	Broj lica		Broj akcija		% od ukupne emisije	
	domaća	strana	domaća	strana	domaća	strana
od 0% do 5%	1359	58	578306	26680	56.69667	261569
od 5% do 10%	4	0	267407	0	26.21637	0.00000
od 10% do 25%	1	0	174607	0	14.47127	0.00000
od 25% do 33%	0	0	0	0	0	0.00000
od 33% do 50%	0	0	0	0	0	0.00000
od 50% do 66%	0	0	0	0	0	0.00000
od 66% do 75%	0	0	0	0	0	0.00000
od 75% do 100%	0	0	0	0	0	0.00000
Ukupno:	1.422		1.020.000		100,00000	

PLAKETA ZA KVALITET ODNOSA SA INVESTITORIMA

Po treći put zaredom, na 11. Međunarodnoj konferenciji Beogradske berze, dodeljena je nagrada kompaniji koja je u 2012. godini ostvarila najbolje rezultate u odnosima sa investitorima. Posebna plaketa za visok nivo kvaliteta odnosa prema investitorima u prethodnim godinama uručena je kompaniji „Metalac“. Nagrada je dodeljena na osnovu rezultata istraživanja Komisije za odnose sa investitorima (IR) i ankete sprovedene na Internet prezentaciji Beogradske berze. Kao i prethodne godine, ovogodišnji pobednik je „Naftna industrija Srbije“ (NIS), čije izveštavanje u oblasti odnosa sa investitorima poštuje visoke međunarodne standarde.

AKCIJE METALCA

NAJVEĆI UČINAK

U INDEKSNOJ KORPI BELEX 15

Akcije kompanije „Metalac“, dostigle su 13. marta 2013. godine najvišu vrednost u prethodnih 18 meseci - 2.250 dinara. Poslednji put akcije Metalca vredele su više početkom avgusta 2011. godine, apsolutni maksimum ostvaren je aprila 2007. godine na nivou od 6.505 dinara.

Od početka 2013. godine akcije „Metalca“ beleže rast od nepunih 30% i predstavljaju hartiju sa najboljim učinkom u indeksnoj korpi Belex 15. Po poslednjoj ceni od 2.244 dinara tržišna kapitalizacija ove kompanije iznosi 2,29 milijardi dinara (20,4 mil EUR).

MTLC - Metalac a.d., Gornji Milanovac - 02.04.2012. do 29.03.2013.

ZAŠTITA MALIH AKCIONARA - DOBRA KORPORATIVNA PRIČA

Uprkos evropskim zakonima Srbija je, prema istraživanjima, veoma nisko po zaštićenosti domaćih akcionara. Metalac je među retkim kompanijama koje predstavljaju sasvim suprotan – pozitivan primer, smatraju stručnjaci.

Zbog raskoraka „između normativnog i stvarnog“, imovina akcionara i prava koja iz nje proističu, praktično je bez zaštite. Srbija je na dnu lestvice po „zaštićenosti“ akcionara. U Izveštaju o konkurentnosti 2011.–2012. Svetskog ekonomskog foruma svrstana je na 140. mesto od 142. zemlje.

Stručnjaci tvrde da postoji samo nekoliko firmi koje se nisu ogrešile o prava manjinskih akcionara. Među njima su „Metalac“ iz Gornjeg Milanovca, „Galenika Fitofarmacija“, „Jedinstvo“ iz Sevojna, NIS... Reč je o kompanijama u kojima zaposleni i menadžeri imaju solidno vlasničko učešće ili gde je većinskom vlasniku stalo da napravi dobru korporativnu priču. To su kompanije gde vlasnici akcija tačno znaju kako firma posluje, kontrolišu i utiču na njeno poslovanje, isplaćuju im se dividende i ostvaruju kapitalnu dobit. To je ne samo najbolji dokaz da se prava manjinskih akcionara poštuju već i potvrda snage i zdravlja kompanije, jer akcionari dobijaju prinos nezvezano kako se kreće cena akcija na berzi.

RADMILA TODOSIJEVIĆ

Izvršni direktor za finansijske poslove,
ljudske resurse i poslovnu logistiku

Imati višegodišnju reputaciju jedne od najzdravijih srpskih kompanije verovatno je najveći kompliment koji je Metalac mogao da dobije. Utoliko više kad se zna u kojim je vremenima ta reputacija sticana i koliko je za to vreme Metalac rastao u svakom pogledu.

Po mišljenju revizora, finansijski izveštaji Metalca su se punih 18 godina sastavljali po svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa računovodstvenim propisima Republike Srbije. Za svo to vreme smo imali kontinuitet u rastu svih za uspeh značajnih parametara. Kompanija je u svom poslovanju u različitom obimu bila izložena određenim finansijskim rizicima - tržišnom, riziku likvidnosti, kreditnom riziku. Upravljanje rizicima je bilo usmereno na minimiziranje potencijalnih negativnih uticaja na finansijsko stanje i poslovanje u uslovima nepredvidivosti finansijskog tržišta. Kompanija je takođe uspešno upravljala rizikom kapitala i time uspela da zadrži sposobnost da nastavi sa svojim uspešnim poslovanjem u predviđivoj budućnosti. Upravljanje kapitalom je imalo za cilj očuvanje optimalne strukture, a time i smanjenje troškova kapitala i obezbeđivanje dividende akcionarima.

To su pored ostalog razlozi sa kojima postaje jasno zašto nas prati epitet kompanije koja domaćinski posluje. Imati višegodišnju reputaciju jedne od najzdravijih srpskih kompanije verovatno je najveći kompliment koji je Metalac mogao da dobije. Utoliko više kad se zna u kojim je vremenima ta reputacija sticana i koliko je za to vreme Metalac rastao u svakom pogledu.

I za 2012. godinu presudni su bili: planiranje, disciplina, odgovornost, sinhronizovano upravljanje kretanjem prihoda i troškova, upravljanje valutnim rizicima, rizicima promene kamatnih stopa, rizicima likvidnosti, kreditnim rizicima i upravljanje rizikom kapitala. Zato podvlačim da finansijsko zdravlje svake ozbiljne kompanije pa i Metalca proizilazi iz njegovog sveukupno zdravog razmišljanja, načina na koji organizaciono funkcioniše i posluje.

Poslovanje u 2012.

- RAST ukupnih prihoda 10%
- RAST izvoza 20%
- RAST dobiti 18%
- RAST broja zaposlenih 9%
- RAST broja novorođene dece 30%

- Investicije 5.000.000 eura
- Izgrađen stadion FK Metalac
- Rast vrednosti akcija 30%
(prva tri meseca 2013.)
- Dividende akcionarima, radničke
i menadžerke premije zaposlenima

ИЗВЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

Акционарима и руководству Металац а.д., Горњи Милановац

Обавили смо ревизију приложених консолидованих финансијских извештаја (страница 2 до 40) предузећа Металац а.д., Горњи Милановац (у даљем тексту "Предузеће"), који обухватају консолидовани биланс стања на дан 31. децембра 2012. године и одговарајући консолидовани биланс успеха, консолидовани извештај о променама на капиталу и консолидовани извештај о токовима готовине за годину која се завршава на тај дан, као и преглед значајних рачуноводствених политика и напомене уз консолидоване финансијске извештаје.

Одговорност руководства за финансијске извештаје

Руководство је одговорно за састављање консолидованих финансијских извештаја у складу са рачуноводственим прописима Републике Србије, као и за интерне контроле које сматра неопходним за састављање финансијских извештаја који не садрже погрешне информације од материјалног значаја, настале услед криминалне радње или грешке.

Одговорност ревизора

Наша одговорност је да изразимо мишљење о приложеним консолидованим финансијским извештајима на основу обављене ревизије. Ревизију смо обавили у складу са Међународним стандардима ревизије и Законом о рачуноводству и ревизији Републике Србије. Ови стандарди налажу усаглашеност са етичким принципима и да ревизију планирамо и обавимо на начин који омогућава да се, у разумној мери, уверимо да финансијски извештаји не садрже погрешне информације од материјалног значаја.

Ревизија укључује спровођење поступака у циљу прибављања ревизијских доказа о износима и информацијама обелодањеним у консолидованим финансијским извештајима. Одабрани поступци су засновани на просуђивању ревизора, укључујући процену ризика материјално значајних грешака садржаних у финансијским извештајима, насталих услед криминалне радње или грешке. Приликом процене ових ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за састављање финансијских извештаја у циљу осмишљавања најбољих могућих ревизорских процедура, али не у циљу изражавања мишљења о ефикасности система интерних контрола правног лица. Ревизија такође укључује оцену примењених рачуноводствених политика и вредновање значајнијих процена које је извршило руководство, као и оцену опште презентације консолидованих финансијских извештаја.

Сматрамо да су ревизијски докази које смо прибавили довољни и одговарајући и да обезбеђују солидну основу за изражавање нашег мишљења.

Мишљење

По нашем мишљењу, консолидовани финансијски извештаји Металац а.д., Горњи Милановац за годину која се завршава на дан 31. децембра 2012. године, су састављени, по свим материјално значајним питањима, у складу са рачуноводственим прописима Републике Србије.

Остала питања

Консолидовани финансијски извештаји Предузећа за 2011. годину били су предмет ревизије од стране другог ревизора који је у свом Извештају, од 20. априла 2012. године, о тим консолидованим финансијским извештајима изразио мишљење без резерве.

Београд, 18. април 2013. године

Јован Папић
Овлашћени ревизор

KONSOLIDOVANI BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2012. godine
(U hiljadama dinara)

AKTIVA		2012.	2011.
Stalna imovina			
Nematerijalna ulaganja	18	22,718	13,509
Nekretnine, postrojenja i oprema	18	1,880,635	1,926,820
Investicione nekretnine	18	387,793	95,864
Dugoročni finansijski plasmani	19	25,172	40,412
		2,316,318	2,076,605
Obrtna imovina			
Zalihe	20	1,826,117	1,501,237
Potraživanja	21	1,336,473	1,220,177
Potraživanja za više plaćen porez na dobitak		58,709	32,757
Kratkoročni finansijski plasmani	22	327,227	299,539
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	23	694,115	697,034
Porez na dodatu vrednost i aktivna vremenska razgraničenja		54,495	47,123
		4,297,136	3,797,867
UKUPNA AKTIVA		6,613,454	5,874,472

PASIVA		2012	2011
Kapital i rezerve			
Aksijski kapital	25	408,000	408,000
Ostali kapital	25	33,899	33,899
Emisiona premija		4,256	4,256
Rezerve	25	90,623	90,623
Nerealizovani dobiti od hartija od vrednosti		0	1,370
Translacione rezerve		4,052	2,250
Neraspoređeni dobitak		3,379,148	3,057,220
Kapital koji pripada većinskim vlasnicima		3,919,978	3,597,618
Manjinski interesi		107,793	108,863
		4,027,771	3,706,481
Dugoročne obaveze i rezervisanja			
Dugoročna rezervisanja	26	176,402	145,972
Dugoročni krediti	27	591,481	112,875
Ostale dugoročne obaveze	28	0	5,112
		767,883	263,959
Kratkoročne obaveze			
Kratkoročne finansijske obaveze	29	663,227	971,756
Obaveze iz poslovanja	30	772,709	602,026
Ostale kratkoročne obaveze	31	237,401	207,457
Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost i ostalih javnih prihoda i pasivna vremenska razgraničenja		89,272	83,095
Obaveze na osnovu poreza na dobitak		1,869	2,070
		1,764,478	1,866,404
Odložene poreske obaveze	17	53,322	37,628
UKUPNA PASIVA		6,613,454	5,874,472
Vanbilansna aktiva/pasiva	32	102,023	173,628

KONSOLIDOVANI BILANS USPEHA

U periodu od 01. januara do 31. decembra 2012. godine
(U hiljadama dinara)

POSLOVNI PRIHODI		2012.	2011.
Prihodi od prodaje	5	6,067,469	4,971,564
Prihodi od aktiviranja učinaka i robe		24,775	14,042
Povećanje / (smanjenje) zaliha učinaka		72,975	58,948
Ostali poslovni prihodi	7	160,783	122,423
		6,326,002	5,166,977
POSLOVNI RASHODI			
Nabavna vrednost prodate robe		(1,724,761)	(1,412,500)
Troškovi materijala i energije	8	(1,725,607)	(1,464,217)
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	9	(1,319,656)	(1,074,801)
Troškovi amortizacije i rezervisanja	10	(235,557)	(200,318)
Ostali poslovni rashodi	11	(565,694)	(434,242)
		(5,571,275)	(4,586,078)
POSLOVNI DOBITAK		754,727	580,899
Finansijski prihodi	12	274,232	181,616
Finansijski rashodi	13	(218,552)	(174,234)
Ostali prihodi	14	44,136	67,805
Ostali rashodi	15	(208,880)	(132,547)
		(109,064)	(57,360)
DOBITAK PRE OPOREZIVANJA		645,663	523,539
POREZ NA DOBITAK			
Poreski rashodi perioda	17	(44,492)	(26,719)
Odloženi poreski prihodi perioda		(15,708)	5,022
		(60,200)	(21,697)
NETO DOBITAK		585,463	501,842
NETO DOBITAK/ (GUBITAK) KOJI PRIPADA:			
Vlasnicima matičnog preduzeća		581,705	505,250
Manjiskim ulagačima		3,758	(3,408)
		585,463	501,842
Osnovna / razvodnjena zarada po akciji (u dinarima)	16	570.29	495.34

Ovi konsolidovani finansijski izveštaji su odobreni od strane rukovodstva preduzeća Metalac a.d. Gornji Milanovac i predati Agenciji za privredne registre Republike Srbije dana 18. aprila 2013. godine.

Potpisano u ime Metalac a.d., Gornji Milanovac:

Petrašin Jakovljević,
Generalni direktor

Radmila Todosijević,
Izvršni direktor za finansijske poslove

Milan Đorđević,
Šef računovodstva

SRBIJU NIŠTA JE ZAOBIŠLO

Kad i 2012. postane daleka prošlost, lakše će se razumeti značaj još jedne uspešne Metalčeve godine ako se ima na umu izuzetno teško vreme u kojem se uspeh dogodio.

Već je početak godine potvrdio da su bile opravdane sve procene i strepnje sa kojima smo ušli u 2012. – četvrtu godinu svetske ekonomske krize. Srbiju ništa nije zaobišlo niti je Srbija išta uspela da zaobiđe: dalji pad industrijske proizvodnje, pad kupovne moći, nestabilnost kursa, nelikvidnost, propadanje malih trgovina, valutni rizici, nesigurnost u trgovanju, manjak kapitala, zaostavanje uslova zaduživanja građanstva i privrede, sve veća zaduživanja države, nezaposlenost, realan pad zarada, siva ekonomija, siromaštvo, predizborna neizvesnost, postizborna čekanja da se vlada formira... Na sve to, pet ledenih sedmica u januaru i februaru kao viša sila koja je značajno povećala troškove i istovremeno unazila ostvarenje planova prodaje u prvom kvartalu.

U svetu, i dalje ekonomska kriza, sve prisutniji socijalni pokreti u mnogim zemljama Evropske unije, neizvesnost i traganje za odgovorom – kako izaći iz tunela.

Srećom, ono malo stvari koje ulivaju optimizam zavisile su samo od nas: pozitivna atmosfera unutar kompanije, odlučnost i upornost zaposlenih, još bolje upravljanje troškovima, prilagođavanje prodajne politike uslovima tržišta, veći oprez u radu sa malim trgovcima, vera u menadžment i zaposlene, nove ideje, iskustvo i poslovna intuicija, dobri timovi saradnika, poverenje partnera i krajnjih potrošača.

Svakodnevnica se odvijala između ove dve strane medalje – faktora koji nas ograničavaju i faktora koji su naša prednost.

20

Nažalost, čak ni nekadašnja izreka

„Sve je isto, samo deca rastu” više ne važi.

Sa 7,5 miliona u 2002. Srbija je u 2012. sišla na 7,1 milion stanovnika. Natalitet opada, a prosečna starost raste, opada broj članova domaćinstava, opada procenat ruralnog stanovništva koje je nosilac tradicionalnih vrednosti i navika pa i u pripremanju hrane. Pritom, skoro 40% stanovništva ima preko 50 godina, dok je deca do 9 godina starosti ispod 10%.

Skoro 45% domaćinstava u Srbiji ima samo 1 ili 2 člana. Ispod linije apsolutnog siromaštva je 10% stanovništva, a to znači da nemaju dovoljno ni za hranu, dok je tek oko 2,25 miliona ljudi u stanju da kupuje hranu i plaća obaveze prema državi, ali ne i više od toga. Najveći problem je što je ogroman broj stanovnika u zoni blizu siromaštva. Uz rast siromaštva, istraživanja pokazuju i ogroman pad optimizma građana. Broj zaposlenih na istorijskom minimumu – 1,7 miliona - čak 250.000 manje nego pet godina ranije i to nažalost pre svega industrijskih radnika.

Oko 45% prosečnog kućnog budžeta odlazi na hranu, iza čega slede troškovi stanovanja, obuća, odeća, obrazovanje, zdravlje itd., a samo 4,5% prosečnog budžeta ostaje za sve drugo (od čaše do lokomotive, pa dakle i za posuđe).

12

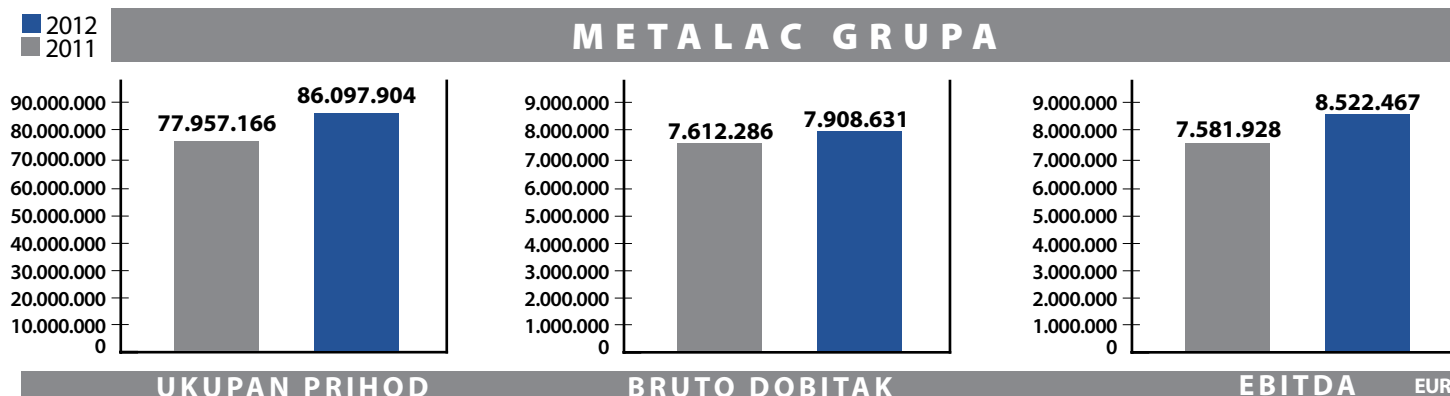
METALCU NAJUSPEŠNIJA GODINA

U jednoj od najuspešnijih godina na nivou Metalac grupe ostvareno je 86,1 miliona eura ukupnih prihoda, što je rast od 10%. U odnosu na 2011. godinu rast je zabeležen i kad je reč o poslovnom dobitku Metalac grupe.

Najveći rast ukupnih prihoda od čak 45% beleži Metrot u Rusiji, sledi Metalac print sa 33% rasta, dok su od 10% do 20% rasli Metalac posuđe i Metalac inko kao i trgovinska društva Metalac market u Srbiji, Metalac market u Crnoj Gori i Metalac proleter. Fabrika za proizvodnju bojlera napravila je rast ukupnog prihoda za 7%, a u granicama prihoda ostvarenih u 2011. godini bili su Metalac trade, Metalac metalurgija i Promo-metal Zagreb. Kako je najmlađe preduzeće Metalac Ukrajina prihode počelo da ostvaruje u drugoj polovini 2011., logično je da u 2012. beleži ekstremno visok rast od čak 325%.

Ipak, za ukupan saldo 2012. godine, od posebne je važnosti rast koji je napravilo najveće društvo i kor biznis Kompanije Metalac posuđe, zato što ovo preduzeće učestvuje u ukupnim prihodima Metalac grupe sa 30%, čak 90% u ukupnom izvozu i 50% u poslovnoj dobiti.

Na sednici održanoj 21. decembra u Gornjem Milanovcu, Nadzorni odbor Metalca a.d. je konstatovao da je 2012. bila izuzetno uspešna i usvojio Biznis plan za 2013. kojim je predviđeno daljih 5% rasta.

ALEKSANDAR MARKOVIĆ

Izvršni direktor za proizvodnju i IT

Naša konkurentska prednost je sposobnost da isplaniramo proizvodnju i proizvedemo robu striktno poštujući najrazličitije zahteve kupaca, visoko kvalitetno i u dogovorenim rokovima, a da pritom troškove držimo pod kontrolom.

STOJAN SLOVIĆ

Izvršni direktor za domaću prodaju i marketing

I pored opšteg pada privredne aktivnosti u Srbiji u 2012., kao i značajnog pada u maloprodaji, naša preduzeća su ostvarila zapažene rezultate i respektabilan rast na domaćem tržištu.

GORAN MIJATOVIĆ

Izvršni direktor za izvoz i ino preduzeća

U 2012. godini 32% ukupno ostvarenih prihoda svih zavisnih društava koja su registrovana u Srbiji, dolazi od izvoza. To je skoro 20 miliona eura. Ako iz analize isključimo društva koja posluju isključivo na domaćem tržištu učešće izvoza je još značajnije i kreće se čak do 60 % ostvarenih prihoda.

Snaga Metalca dolazi iz njegove sposobnosti da proizvodi i tako stvara novu vrednost. Pritom smo kupcima širom sveta poznati kao pouzdan proizvođač standardizovanog kvaliteta, sposoban da reaguje na veoma visoke zahteve i da pritom striktno poštuje dogovorene rokove. Kako su svi delovi procesa proizvodnje, od ulaska materijala do izlaska upakovanog proizvoda, zaokruženi unutar sistema Metalac, tako je kontrola troškova maksimalno pod našom kontrolom. Tu kompetentnost moramo konstantno unapređivati i zbog toga smo krenuli sa projektima poboljšavanja efikasnosti savremenim metodologijama i na tome ćemo insistirati u budućnosti.

Kažu da se sposobnost jedne nacije da opstane na dugi rok meri sposobnošću njene privrede da izvozi. Mogli bismo onda reći da će Metalac posuđe sigurno dugoročno održivo poslovati jer je izvoz u 2012. činio gotovo 70% ukupne prodaje. Ipak, godina je pokazala da moramo biti spremni da odgovorimo na pikove tražnje koji se javljaju u uslovima permanentne krize u celom svetu. Glavno oružije za tu tržišnu bitku su edukovani kadrovi na svim nivoima kompanije. Uz inoviranje informacionog sistema u funkciji efikasnijeg donošenja ispravnih odluka na veoma ubrzanom tržištu, imamo šansu da budemo prvi koji nude inovirani proizvod i dizajn. Sa tim dolazi i dodata vrednost.

Proizvodna preduzeća oslonjena na domaće tržište su i u 2012. godini zabeležila značajan rast realizacije. Tako su „Bojleri“ sa preko 70% učešća realizacije na domaćem tržištu ostvarili ukupan rast prihoda od 7% (takoreći podjednako su rasli i na domaćem i u izvozu), „Inko“ sa preko 53% učešća realizacije na domaćem tržištu je ostvario ukupan rast prihoda od preko 15% (veći rast na domaćem nego u izvozu). Metalac print sa izvanrednim rastom prihoda od 33% i velikim učešćem realizacije u „kući“ od skoro 70% ipak je pokazao da ima kapaciteta za rast i van „kuće“. Metalac posuđe je ove godine zbog prave ekspanzije na tržištu Rusije kao i većini izvoznih tržišta, stavilo u drugi plan domaće kupce pa je zabeležen pad realizacije na domaćem tržištu koji ne bi smeo da se nastavi i u 2013. godini.

Trgovačka preduzeća su i pored problema sa padom aktivnosti u trgovini ostvarila dobre rezultate pa je „Marketovih“ 13% rasta prihoda „overenih“ pozitivnim rezultatom, znak da se ide u dobrom pravcu. Mali pad zabeležen u prihodima „Trejda“ 2012. u odnosu na 2011. godinu, uz nešto veći ostvareni krajnji rezultat, pokazuju da se stvari menjaju na tržištu i da su i promene u načinu rada u „Trejdu“ na domaćem tržištu urodile plodom.

Sa optimizmom smo ušli u 2013. godinu i još ako se ostvare i prognoze rasta privredne aktivnosti u Srbiji sigurni smo u dobar rezultat o kome ćemo pisati sledeće godine u MGM reportu.

U 2012. godini ino zavisna društva prihodovala su 13,9 miliona eura. Za 2013. godinu sva ino društva projektovala su rast, pri čemu je najambicioznija bila firma u Ukrajini sa 20,5 % planiranog rasta. U izvozu je dominantno posuđe, koje je u prošloj godini izvezlo robe u vrednosti od 16,3 miliona eura, što je skoro 70% ostvarenog prihoda ovog društva.

Što se tiče daljih planova vezanih za izvoz, svako novo tržište je dobro došlo, ali fokus svakako treba da bude na jačanju pozicija na postojećim tržištima u svim programima koje kompanija proizvodi.

U Hrvatskoj je već 2. godinu prisutan trend pada i za ovu, 2013. godinu preduzete su mere kako bi se ovakav trend zaustavio. Otvara se i prostor za Metalac inko, gde se očekuje dalji rast prodaje na tržištu Hrvatske, ali ima i naznaka da bi se sudopere mogle plasirati i na ukrajinsko tržište. Bojleri su prisutni na tržištima u okruženju (ex Yu), i svaki dalji iskorak na nova tržišta u prvi plan ističe problem cenovne nekonkurentnosti standardnim asortimanom.

PROIZVODNA DRUŠTVA

Četiri proizvodna društva Metalca a.d. bave se pre svega proizvodnjom posuđa, bojlera, sudopera, kompozitnih materijala i ambalaže. Njihov ukupni prihod od prodaje u 2012. godini bio je 36,3 miliona eura, što predstavlja 42% ukupnog prihoda Metalac grupe. Ukupni prihodi proizvodnih društava bili su 12% veći nego u 2011. Pritom je 50% ostvareno izvozom, koji beleži rast od čak 20% u odnosu na 2011. Prihodi od prodaje na domaćem tržištu rasli su 4%. Najveće učešće u ukupnom prihodu proizvodnih društava ima kor biznis Kompanije – preduzeće Metalac posuđe i to 72%, dok je njegovo učešće u ukupnom izvozu čak 90%.

JEDNA OD **REKORDNIH** GODINA U IZVOZU

Uz povremeno nedovoljno robe, posebno za domaće tržište jer su kapaciteti bili prebukirani, u izvozu zabeležen rast od 20%, a na domaćem pad od 10%. Od 22 tržišta na kojima je poslovao, Metalac posuđe na 11 beleži rast. Najviše na tržištu Rusije, zatim Nemačke, Italije, Španije, Slovenije, BiH.... Veoma nepeta godina uz nepredviđene napore u osvajanju jedne inox linije, preseljenje fabrike non-stick posuđa i pritisak na kapacitete u fabrici emajliranog posuđa.

ALEKSANDAR MARKOVIĆ
direktor Metalac posuđa d.o.o.

- Ne znam da li ćemo 2012. više pamtiti po problemima koje smo rešavali, ili po plasmanu koji smo napravili, ali bila je to zaista turbulentna godina u kojoj smo svakodnevno vodili bitku da ispoštujemo tražnju i rokove. Kad su vremena toliko nepredvidiva, kao što su prošle godine svetske krize, nema mnogo prostora da budete tvrdi u planiranju, već je neophodno što više fleksibilnosti i mislim da smo u tome uspeali.

Sa 26.164.000 eura Metalac posuđe je u 2012. godini nastavilo trend rasta, ovoga puta za 10% u odnosu na prethodni godinu. Na ukupan ishod najviše je uticao rast izvoza od čak 20%, dok je domaće tržište imalo pad od 10% u odnosu na prethodnu godinu. Istine radi, i za domaću prodaju i za izvoz ovo je bila veoma turbulentna godina, u stalnom nastojanju da se ispune svi ugovoreni aranžmani, uključujući i brojne akcije unapređenja prodaje za koje povremeno nije bilo dovoljno robe. Više nego ranijih godina, visok pritisak su imale i fabrike inox i non-stick posuđa.

Imperativ čestih loyalty akcija

I u 2012. nastavljena je praksa čestih akcija unapređenja prodaje, posebno prisutna poslednjih godina ekonomske krize i podjednako zastupljena na domaćem i na ex-Yu tržištima. U Srbiju su u saradnji sa Merkurom, Tempom, Ideom i Eko Pumpom organizovane četiri višemesečne loyalty akcije, od čega su dve prenete i na prva četiri meseca 2013. godine. U Crnoj Gori i BiH akcije su organizovane kroz objekte Tempa i Maxija, a u Hrvatskoj je krajem godine započela velika akcija na PL liniji inox posuđa Mehrzer kroz Konzumov prodajni lanac. Po prvi put su u BiH organizovane i trodnevne akcije „Dani posuđa” kroz lanac Robot-Sarajevo i Bingo-Tuzla.

Prodavnice Metalac market i Metalac metalurgija imale su tokom godine više akcija sa Metalac posuđem, a šansu da se oprobaju jednodnevnim „Danom posuđa”, sa posebnim uslovima za svoje potrošače, imalo je i desetak manjih kupaca širom Srbije sa više prodajnih objekata.

Samo za Rusiju 120 šlepera

Polovina ukupnih prihoda, a skoro 70% ukupne realizacije Metalac posuđa u 2012. godini, ostvareno je zahvaljujući izvozu na 22 tržišta, od kojih je čak 11 imalo rast. Nešto više od 6,6 miliona eura izvoza ostvareno je na ruskom tržištu gde se Metalčevo preduzeće Metrot veoma približio rekordnoj 2007. godini. Samo put skladišta u Moskvi iz magacina Metalac posuđa otpremljeno je skoro 120 šlepera sa oko 800.000 jedinica uglavnom emajliranog posuđa.

U plasmanu na ino tržište značajan rast prodaje zabeležen je i na tržištima Nemačke, Italije, Španije, Ukrajine, BiH, Makedonije, Slovenije... Finska je zadržala konstatno značajno prisustvo poslednjih par godina, a posle više godina vratili smo se i na tržište Engleske.

Kako je povećana potražnja inostranih kupaca imala prioritet u odnosu na domaće tržište, moglo bi se zaključiti da bi plasman na domaćem sigurno bio veći da je robe bilo dovoljno u svakom trenutku. Kad se tome doda da je kapacitet domaćeg tržišta posuđa pao takođe za skoro 10%, moglo bi se reći da je u 2012. propuštena šansa da Metalčevo učešće na tržištu posuđa Srbije i realno poraste.

Osnovan: 2006. kao zavisno društvo Metalac a.d.
Sedište: Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost: 1960. - Proizvodnja emajliranog posuđa
 1994. - Proizvodnja non-stick posuđa
 1999. - Proizvodnja inox posuđa
Tržište: Srbija i 22 zemlje sveta
Uk. prihodi u 2012. 26,20 milion eura
Broj radnika: 788

metalac
 POSUDE

Rast zadovoljstva ino kupca

Metalac posuđe meri zadovoljstvo kupca i korisnika proizvoda 11 godina. U 2012. godini ukupno zadovoljstvo domaćeg kupca opalo je za 2%, u odnosu na 2011. Najviše je uticala ocena za parametar „promena obima prodaje” i „broj zadržanih kupaca”, pri čemu je jedan broj kupaca izgubljen zbog gašenja, neki zbog preregistracije, a neki zbog nemogućnosti finansiranja obaveza. Sa druge strane, neznatan rast imaju ocene: za obim prodaje u promeni kupaca i anketna istraživanja zadovoljstva kupca i korisnika proizvoda.

Sasvim obrnuto je kad je reč o zadovoljstvu kupca na ino tržištima gde je prosečna ocena za 2012. porasla za 2%. Rastu je prevashodno doprineo rast ocene za parametar „promena obima prodaje”.

Frankfurtski sajam najvažniji

Nastup na sajmu u Frankfurtu u februaru 2012. bio je zadovoljstvo i za Metalac posuđe i za brojne tradicionalne i potencijalne partnere. Serija novih dekora pokazala je da imamo inovativan autorski pristup koji je potvrdio našu reputaciju.

Osim Metalčevih dizajnera, nakon duže vremena, veoma zanimljiva ponuda prezentovana je i zahvaljujući saradnji sa jednim domaćim autorom, akademskim umetnikom iz Gornjeg Milanovca.

Iako sa sličnom postavkom i u Čikagu, utisak je da za američko tržište treba još truda i strpljenja.

DINAMIČNO U TRI FABRIKE POSUĐA

Pogon za proizvodnju aluminijumskog posuđa preseljen u novu halu. Započela proizvodnja posuđa sa keramičkim premazima. Svi pogoni modernizovani novom opremom. Zbog većeg obima proizvodnje zaposleno 76 novih radnika.

Metalac posuđe je jedinstvena fabrika koja u svojim pogonima proizvodi emajlirano, inox i non-stic posuđe sa više premaza. U 2012. proizvodnja je komadno rasla 9% u odnosu na prethodnu. Zbog uvećanog obima posla u toku godine primljeno je 76 novih radnika na određeno vreme i 38 omladinaca. Tako je naše najveće preduzeće tokom ove godine naraslo na oko 800 stalno zaposlenih, što je skoro polovina ukupnog broja radnika u Metalac grupi.

Modernizovana oprema

Među više investicija izdvajaju se nabavka nove prese za bakelit, kao i sređivanje nove hale za proizvodnju aluminijumskog posuđa, površine 1.800 metara kvadratnih, u kojoj je proizvodnja krenula u septembru. Za te potrebe nabavljena je i automatizovana linija za proizvodnju aluminijumskog posuđa iz gotovih rondela, kapaciteta 300-600 kom/h. Nova linija, deo je sveukupne investicije u modernizovanje pogona za proizvodnju non-stick posuđa od oko 500.000 eura. Metalac sada može da proizvodi sve vrste aluminijumskog posuđa osim livenog, a kapaciteti su višestruko povećani.

Od ostale opreme vredni pomenuti: elektro viljuškar za magacin poluproizvoda i pakeraj; mašine za strečovanje paleta za pakeraj i magacin gotove robe; rubilica za proizvodnju tzv. ravnih poklopaca; dve ekscentar prese od 250 tona; alat za bakelitnu ručicu tiganja za palačinke sa aluminijumskim umetkom; alat za bakelitnu ručicu koju su dizajnirali student fakulteta primenjenih umetnosti; obnavljanje većine alata za izradu klasičnih đuvečara; izrada alata za novu linije inox posuđa Mehrzer kao i za liniju aluminijumskog posuđa sa keramičkim premazom i dr.

Osvojene nove linije u inox i non-stick asortimanu

U fabrici inox posuđa najzahtevnije je bilo osvajanje PL linije inox posuđa Mehrzer, koja je krajem godine plasirana na tržištu Hrvatske. Kapaciteti su bili angažovani i na novoj liniji Talia, za veliku loyality akciju kroz objekte Tempa u Srbiji i Maxija i Tempa u Crnoj Gori.

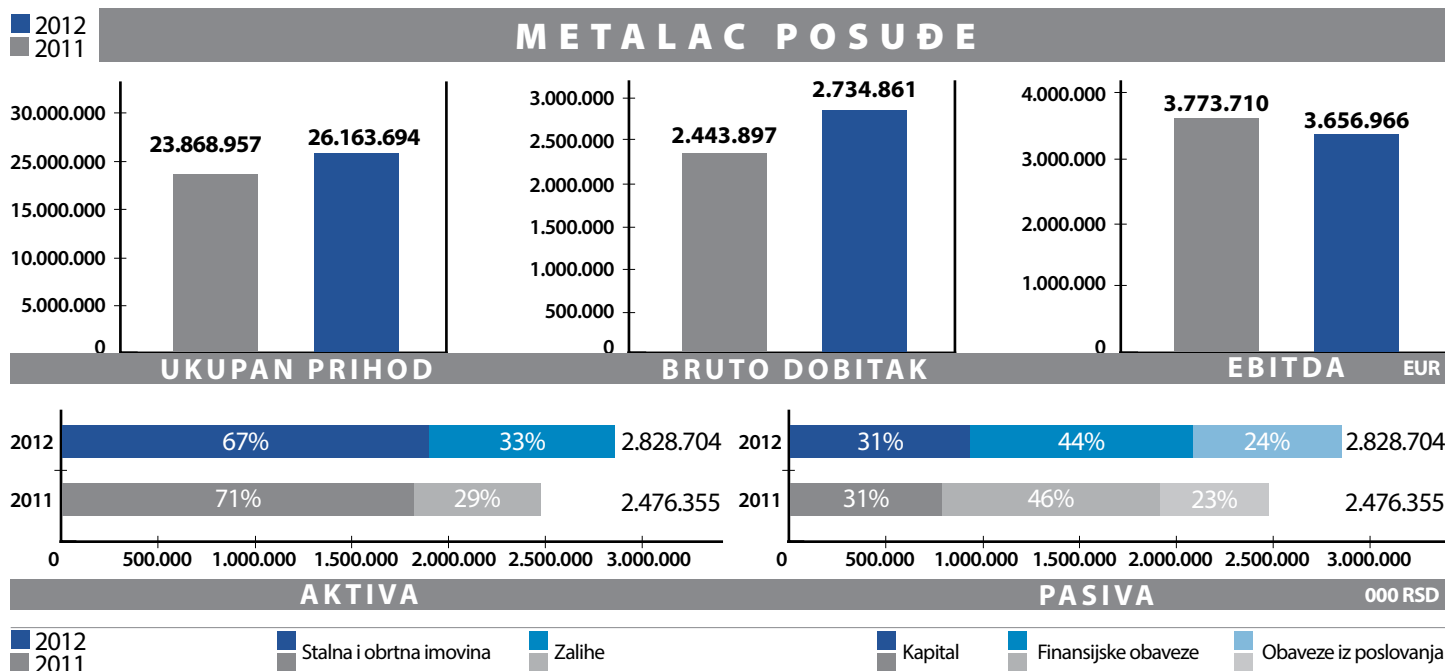
I u proizvodnji aluminijumskog posuđa novost je non-stick posuđe sa keramičkim premazima. Tri varijante ove linije urađene su za standardnu ponudu EcoTava Ceramics posuđa, dok je po jedna urađena za K-Home u Hrvatskoj i loyality akciju sa Ideom u Srbiji.

Najstarija fabrika emajliranog posuđa uglavnom se bavila daljim tehnološkim poboljšanjima. Tako je unapređen kvalitet duplo podavijenog ruba na klasičnim lončićima, čime je stvorena mogućnost potpunog zadovoljavanja zahteva svih kupaca. Osim toga podignut je kvalitet zavarenog spoja inox prstena novim aparatom za tačkasto zavarivanje.

Puštena je u probni rad litvanska peć za pečenje dekora čime je kvalitet poboljšan uz istovremeno smanjenje broja odbačenih komada. U pogonu MOL-a je napravljen značajan napredak u pogledu organizacije, uređenosti pogona, uštede u materijalima, brige o opremi, zaštiti na radu itd. U ovoj godini Metalac posuđe je krenulo u ozbiljnije rešavanje skladištenih otpadnih materijala koji se lageruju u Metalcu.

SADA I POSUĐE SA KERAMIČKIM PREMAZOM

Nakon teflonskog, silikonskog i RealEase premaza, Metalac posuđe je u maju plasiralo novu non-stick liniju sa keramičkim premazom i tako pojačalo svoju poziciju na veoma konkurentnom tržištu. Zbog preseljenja proizvodnje u novi pogon, u julu i avgustu je došlo do zastoja u snabdevanju. Svih sedam artikala iz asortimana EcoTave Ceramics plasirano je na domaće i ex Yu tržišta. Ipak, kapaciteti su uglavnom bili popunjeni za potrebe lanca Idea u okviru akcije „Idealno-Silver lux” započete krajem godine.

POSUDE ZA DECU SA DIZNI LIKOVIMA

Metalac dobio Disney licencu oktobra 2012. Prvi lončići i šerpice sa dekorima Mini i Miki Mause na tržište krenuli krajem februara 2013.

Iako je u svom asortimanu oduvek imao i linije takozvanog dečjeg posuđa, tek sa 2012. godinom Metalac ovoj kategoriji daje poseban značaj. Osim rasta prodaje, jedan od najvažnijih marketinških ciljeva je pozicioniranje u segmentu za decu i ulazak u specijalizovane kanale prodaje u kojima Metalac posuđe do sada nije bilo prisutno.

Koristeći sve prednosti emajla u zdravstvenom, funkcionalnom i estetskom smislu, kreirana je posebna linija posuđa za pripremanje, serviranje i čuvanje hrane za decu pod brendom „Mini M“ i sa sloganom „Da porasteš zdravo“.

Osim na tržištu Srbije, lončići, šerpice i tanjirići sa najpopularnijim crtanim likovima biće plasirani i na tržišta u okruženju za koja je uzeta licenca.

POSUĐE INTERNET ZAJEDNICE

Priča, započeta u septembru 2011. sve je zanimljivija i izazovnija u nastojanju da se približimo mlađoj generaciji, kojima je internet prioritetno sredstvo komunikacije. Za godinu i po dana Facebook stranica Metalac posuđa registrovala je skoro 25.000 fanova, od čega su 80% uglavnom mlade žene i majke.

Na bazi preciznih tromesečnih planova, tokom ovog perioda urađeno je više desetina aplikacija, a uspešno je realizovan i konkurs za nove ideje za dekore. U toku 2012. godine, i to u dva navrata, fabrike posuđa su posetile popularne blogerke u svetu kulinarstva, što je otvorilo novi kanal komunikacije na društvenim mrežama.

Animiranje mlađe populacije sadašnjih i budućih kupaca i to kroz dvosmernu komunikaciju, nesporna je korist od ulaganja u društvene mreže. Dodatni kompliment je svakako što su nas i na regionalnoj konferenciji blogera ocenili kao jedan od najjačih brendova u pogledu prisustva na društvenim mrežama i kao „zvanično i nezvanično posuđe Internet zajednice” u Srbiji.

Sve na plavo pa na tufne. Neiscrpna inspiracija sudeći po fotografijama fanova.

ZAŠTITA INTELEKTUALNE SVOJINE

Onog trenutka kada je na tržištu otkrio prve plagijate svojih proizvoda, Metalac je odlučio ne samo da zaštiti svoju intelektualnu svojinu, već i da ovlada svim aspektima procesa koji su u ovom kontekstu od značaja za budućnost.

Temeljno i skupo ulaganje u razvoj i pozicioniranje sopstvenog brenda, svakim plagijatom može imati višestruko opasne posledice. Osim nelojalne krađe dela tržišta, posebno je rizično urušavanje predstave o brendu. Zato je Metalac odlučio da se veoma ozbiljno pozabavi zaštitom svoje intelektualne svojine, posebno kad je na policama pojedinih radnji pronašao plagijate nekih najprodavanijih dekora Metalac posuđa.

U saradnji sa Zavodom za intelektualnu svojinu Republike Srbije preduzeti su potrebni koraci, a urađena

je kompletna dijagnostika intelektualne svojine u dva Metalčeva preduzeća: Metalac posuđu i Metalac bojleru.

U toku samog postupka dijagnostike i izrade odgovarajuće dokumentacije, zaposleni u Metalcu su dobili i svojevrsnu edukaciju kako da ostvare saradnju sa nadležnim inspekcijским organima, koji rade na sprečavanju uvoza robe kojom se povređuju zaštićena prava, kao i sa carinskim organima koji takvu robu, nađenu na tržištu, plene.

BOJLERI METALAC NA CELOM EX YU TRŽIŠTU

Rast ukupnog prihoda 7%. Zaposleno novih 22 radnika. Potrebno snažnije okretanje razvojnim projektima.

GORAN MIJATOVIĆ
direktor Metalac bojlera d.o.o.

- Za nas je važno da se nakon 6 godina postojanja možemo pohvaliti da smo prisutni na svim ex Yu tržištima i u Rusiji, bez obzira što plasmanom na rusko tržište još uvek nismo zadovoljni. Podjednako je važno da smo na svim tržištima prisutni pod brendom Metalac i percipirani kao kvalitetan proizvod, čime smo otvorili prostor za ozbiljno pozicioniranje narednih godina.

Preduzeće Metalac bojler je nastavilo sa trendom rasta pa je tako u 2012. godini ostvareno skoro 4 miliona eura, što je za 7% veći prihod nego u 2011. Procenat rasta je bio približan i na domaćem i na ex Yu tržištima. Ipak, godina je posebno bila uspešna na tržištu Srbije, koje učestvuje sa oko 70% u ukupnoj realizaciji našeg proizvođača akumulacionih i malolitražnih bojlera.

Na rast domaće prodaje ključno je uticalo povećano učešće komercijalnog modela ECONOMIC, koji je plasiran sa ciljem da potisne konkurenciju u nižoj cenovnoj kategoriji. Osim toga Metalac bojler je dobio još 15 novih kupaca, a značajno je poraslo i učešće prodaje za investicionu gradnju.

Što se ostalih tržišta tiče, rasla je prodaja u BiH, dok je plasman u Sloveniju i Crnu Goru bio stabilan. Izvoz u Makedoniju je postao konstantan, a bojleri Metalac su se prvi put pojavili i u Hrvatskoj, zahvaljujući aranžmanu sa »Merkator centrom tehnike«, koji je počeo da radi 2012. godine sa mrežom od 14 objekata širom Hrvatske.

Rukovodstvo je i ove godine posetilo sajam u Milanu, uz konstataciju da se trendovi nisu značajno menjali u poslednje 2-3 godine. Kako je akcenat i dalje na energetske efikasnosti, logično je što i naše preduzeće strateški razmišlja u tom pravcu.

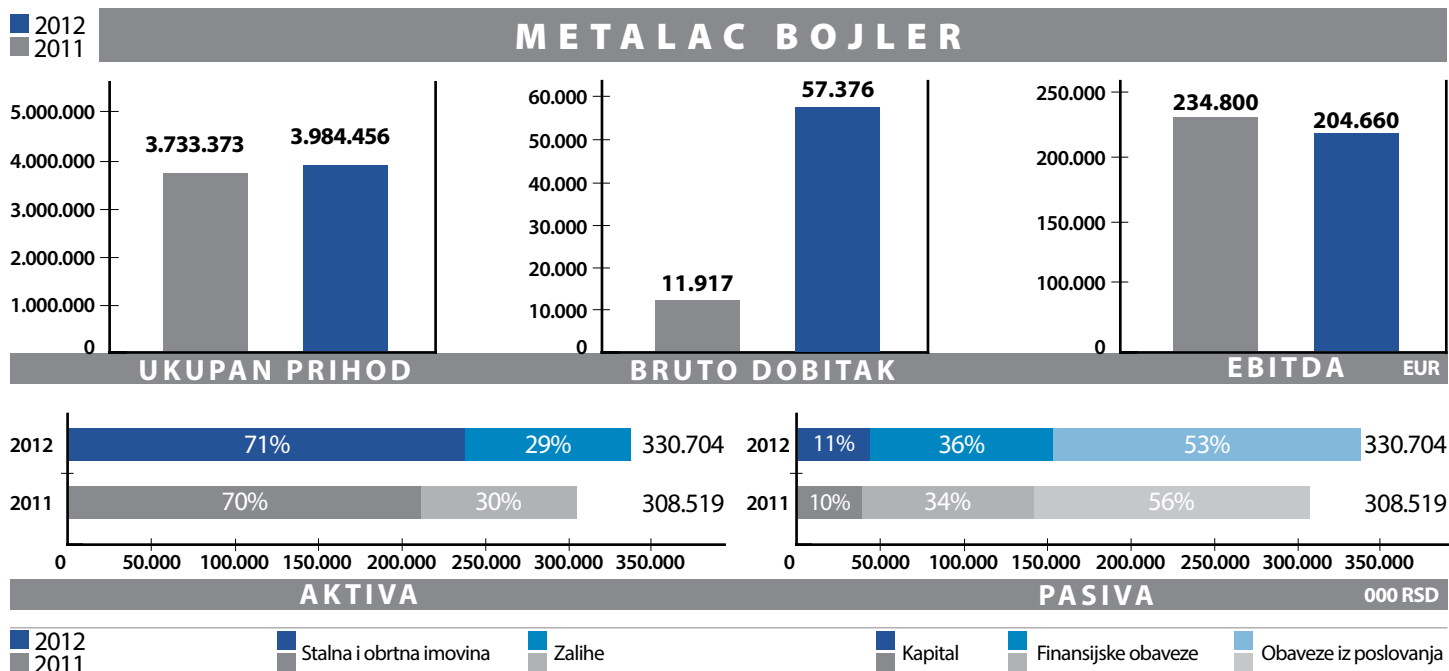
Sveukupne aktivnosti rezultirale su i rastom mere zadovoljstva kupca na domaćem tržištu za 4%, dok je zadovoljstvo ino kupaca u neznatnom padu od 1%, a zahvaljujući rastu prodaje još 22 ljudi je dobilo posao pa je zaključno sa decembrom na platnom spisku Metalac bojlera bilo 78 radnika.

I dok je zadovoljstvo ostvarenjem planova nesporno, direktor Metalac bojlera nije zadovoljan brzinom realizovanja započetih razvojnih projekata. Fokusiranost na prodaju u teškim ekonomskim uslovima stavila je u drugi plan započete projekte i to će biti jedan od glavnih zadataka u 2013. godini, u kojoj je inače planiran skroman rast od 3,5%.

U cilju unapređenja ukupne komunikacije sa poslovnom javnošću i krajnjim korisnicima Metalac bojler je krajem 2012. godine izašao i sa sopstvenom web prezentacijom.

Osnovan: 2006.
Sedište: Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost: Proizvodnja akumulacionih i malolitražnih bojlera
Tržište: Srbija, ex Yu i Rusija
Ukupni prihodi u 2012. 3,98 miliona eura
Broj radnika: 78

metalac
BOJLER

VRAĆANJE NA ŽELJENE POZICIJE

Sa skoro 2,1 milion eura ukupnih prihoda ostvareno 15% rasta. Ispunjen jedan od najvažnijih ciljeva u 2012. – izlazak iz koncepta povlašćenih distributera i stvaranje stabilne mreže kupaca uz povraćaj starih i zadobijanje novih. Mera zadovoljstva kupca porasla 13%.

VLADAN STOJKOVIĆ
direktor Metalac inko d.o.o.

Metalac inko je 2012. posvetio ponovnom pozicioniranju sudopera, pre svega na tržištu Srbije. Dugogodišnja oslonjenost na distributere postala je neodrživa, posebno sa dolaskom krize i padom potrošnje u ovom segmentu. Pokazalo se još jednom da je stalno prisustvo na terenu, praćenje promena i komunikacija sa kupcima, nezamenjiv model koji povećava šanse i smanjuje rizike, a partnerstva čini održivim.

Metalac inko je tako 2012. završio sa 15% rasta u odnosu na prethodnu godinu. Rast je bio znatno veći na domaćem tržištu koje učestvuje sa 53% u ukupnom prihodu i koje jeste bilo u fokusu planiranih aktivnosti. Ishod ovakvog pristupa je 150 aktivnih kupca u 2012. od kojih su oko 60 novi ili ponovo vraćenih kupci. Ukupan broj je veći kad se ima na umu da Metalac metalurgija, koja pokriva područje Vojvodine, ima još 70 svojih kupaca.

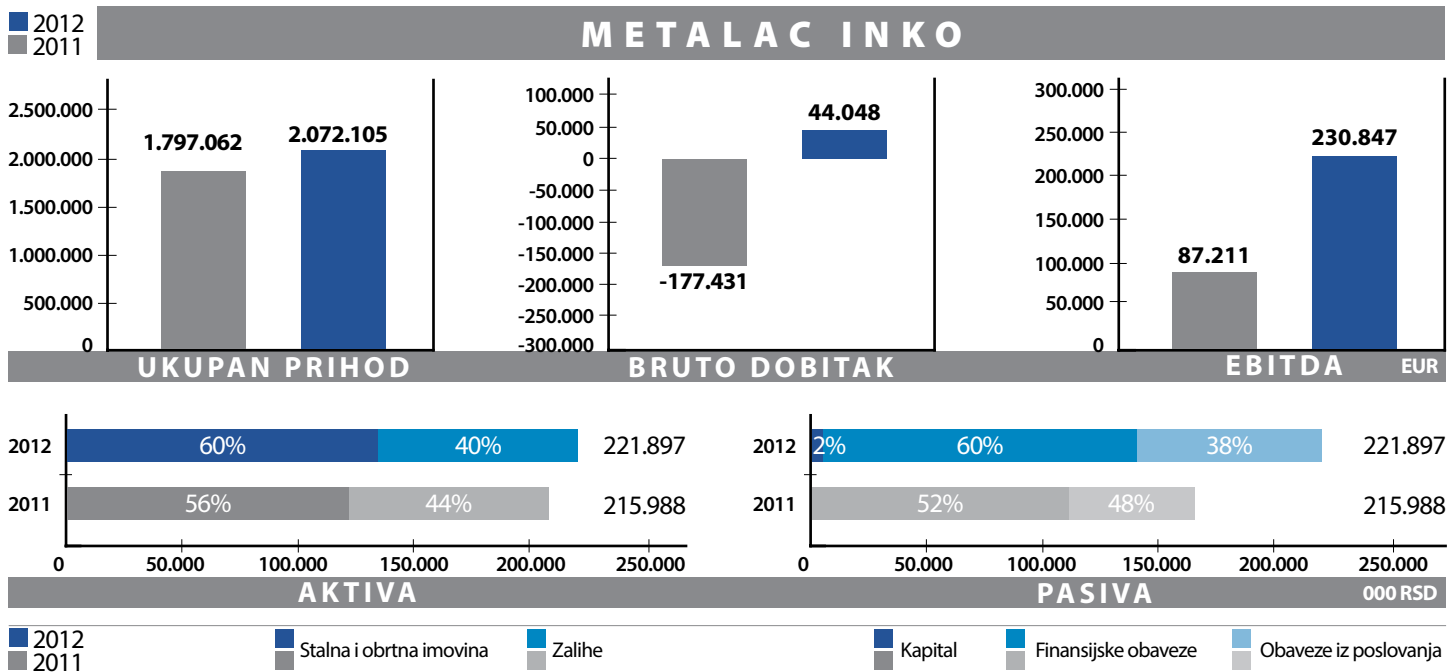
Zahvaljujući intenzivnijem terenskom radu i korigovanoj cenovnoj politici, značajno je proširena lista kupaca i povećan obim prodaje. To će nam izvesno doneti korist i u narednoj godini, uprkos smanjenoj potražnji na tržištu, velikom pritisku na cene i povećanoj zastupljenosti sudopera niskih cena i niskog kvaliteta - ocenjuje Vladan Stojković, direktor Metalac inka. On takođe smatra da je u 2012. godini najviše učinjeno na internoj ekonomiji, unapređenju organizacije, discipline i efikasnosti svih 38 zaposlenih što je, možda i najviše doprinelo relativno uspešnom ishodu godine.

Kako je i planirano, apsolutno najveće učešće u ukupnoj realizaciji za 2012. godinu imaju inox sudopere. Program granitnih sudopera ima dobar prijem na tržištu što potvrđuje rast prodaje. Još značajnije je što se granitnim sudoperama ušlo u srednju klasu potrošača i višu cenovnu kategoriju na čemu će se u 2013. godini dodatno raditi.

Na ex Yu tržištu rast prodaje se beleži u Hrvatskoj, BiH i Crnoj Gori. Prostor za još bolje izvozne rezultate postoji kako na ovim, tako i na tržištima Makedonije, Bugarske i Kosova, gde je u 2012. došlo do pada. Sve ove aktivnosti bi trebalo da omoguće novih 5% rasta prodaje u 2013. godini. Najvažnije je svakako da se sudopere Metalac percipiraju kao veoma kvalitetne, da se u svojoj kategoriji mogu smatrati cenovno konkurentnim.

Sveukupna pomeranja povećala su meru zadovoljstva kupca na domaćem tržištu za 13%, dok je kod kupaca na ex Yu tržištima ukupna prosečna ocena porasla svega 1%.

Osnovan:	2006. kao zavisno društvo Metalac a.d.
Sedište:	Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost:	1996. - Proizvodnja inox sudopera 2008. - Proizvodnja kompozitnih materijala 2010. - Proizvodnja granitnih sudopera
Tržište:	Srbija i ex Yu
Uk. prihodi u 2012.	2,1 miliona eura
Broj radnika:	38

INVESTICIJE

DOPRINELE RASTU PRODAJE

Oprema modernizovana kupovinom slotera i lepilice za transportnu ambalažu, kao i šestobojne ofset mašine sa UV lakiranjem. Rast ukupnih prihoda 33%. Od Metalčevih preduzeća 68% prihoda. Od 2013. duplo veći kapaciteti za proizvodnju preslikača.

MLADEN MATOVIĆ
direktor Metalac printa d.o.o.

Metalac print je u 2012. godini ostvario nešto iznad 4 miliona eura ukupnih prihoda i time napravio rast od čak 33% u odnosu na prethodnu godinu. Najvažniji faktor rasta je svakako čak 20% veći izvoz najvećeg kupca - Metalac posuđa, za koje Metalac print radi i ambalažu i dekor nalepnice. Sveukupno prodaja proizvoda i usluga Metalčevim preduzećima kao internim kupcima porasla je 38%, pa je njihovo učešće u ukupnom prihodu našeg proizvođača ambalaže 70%. Naročito je povećana proizvodnja dekor nalepnica i to za preko 50% u odnosu na prošlu godinu. Od početka godine mašina za štampu radi non-stop, četvorobrigadno. Svakako je značajno da je i prihod od eksternih kupaca imao rast od 11%.

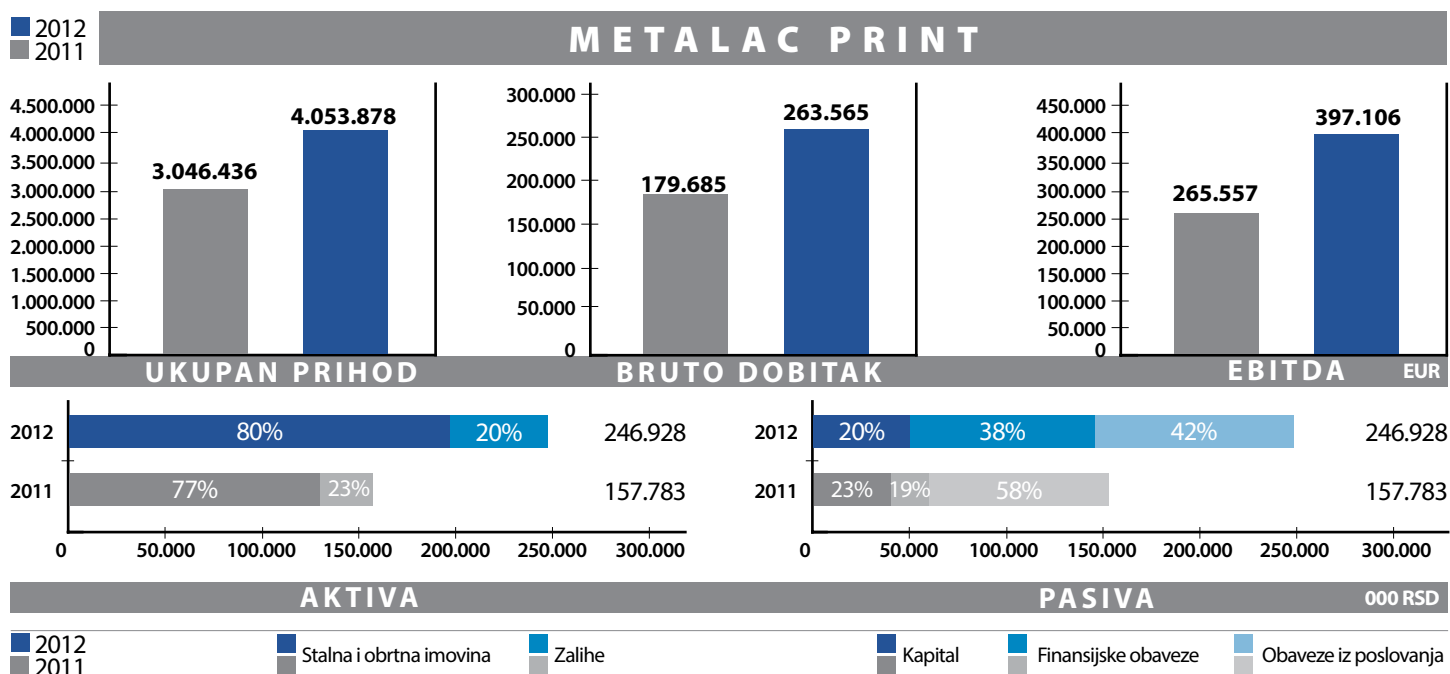
Inače, 2012. godina je u Metalac printu bila u znaku modernizacije opreme, sa ciljem stvaranja konkurentske prednosti na tržištu ambalaže. Najpre je početkom godine instaliran dvobojni sloter i lepilica za transportnu ambalažu, a potom je nabavljena šestobojna ofset mašine sa UV lakiranjem, od koje se pravi učinak očekuje u prvoj polovini 2013. godine.

Inače u 2013. se takođe planira proširenje proizvodnih pogona i kapaciteta za izradu preslikača, kao i nabavka još jedne linije za sitoštampu. Zahvaljujući tome, Metalac print će ubuduće moći da proizvodi duplo više preslikača nego do sada.

Prema oceni direktora Mladena Matovića, upravo su blagovremene investicije doprinele uspešnom završetku godine. Ukupna vrednost ovih investicija je više od 500.000 eura. Bez toga ne bi bilo moguće odgovoriti povećanoj tražnji dekor nalepnica za Metalac posuđe kao i povećanoj tražnji ambalaže na eksternom tržištu.

Osnovan: 2006. kao zavisno društvo Metalac a.d.
Sedište: Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost: 1995. - Proizvodnja transportne i ofset ambalaže
 2000. - Proizvodnja dekor preslikača
Tržište: Srbija
Uk. prihod u 2012. 4 miliona eura
Broj radnika: 72

metalac
PRINT

UNAPREĐENJE

INFORMACIONIH SISTEMA

U skladu sa softver i hardver politikom Metalac grupe, svim korisnicima Informacionog sistema obezbeđuje se brz, pouzdan, kontinuiran i siguran pristup informacijama iz poslovnog okruženja.

To što je TÜV SÜD tim utvrdio da smo daleko ispred većine kompanija po dostupnosti informacija, efikasnosti njihove razmene i sveukupnom upravljanju informacijama, deo je strateškog pristupa kompanije, u kojem je uloga IT sektora od posebne važnosti. Unapređenja u ovoj oblasti su stalna.

Metalac grupa danas ima oko 500 računarskih radnih stanica sa četiri serverska čvorišta. Upravljanje računarskim informacionim sistemima, softverskim aplikacijama i hardverom se unapređuje u svima aspektima - dizajnu, razvoju, implementaciji, podršci i pružanju usluga krajnim korisnicima.

I u 2012. godini bilo je više informatičkih projekata od kojih neke vredí izdvojiti. U oblasti softvera implementiran je i uspešno startovao Upis.NET poslovni softver u Metalac metalurgiji, koja je obuhvatila i maloprodajnu mrežu u Vojvodini. Isti poslovni softver implementiran je i u Metalac trade-u. Metalac proleter je počeo da širi

automatsko praćenje maloprodaje i na vangradskom području.

Implementiran je novi program UniDocs za upravljanje dokumentacijom, koji će omogućiti jednostavniji rad sa dokumentima, smanjiti potrebu za štampom i omogućiti jednostavnije upravljanje arhivom dokumenata. U prvoj fazi je pokrivena služba razvoja Metalac posuđa. Sistem je zaokružen i profesionalnim dokument skenerima formata A0 i A4.

Osim toga urađena je postavka i započeto školovanje ključnih korisnika za prelazak na novu verziju ERP sistema za praćenje poslovanja - ERP LN - za sva proizvodna preduzeća.

Iz oblasti hardvera izdvajamo nadogradnju sistema koja je urađena prema potrebama navedenog softvera, kao i izvršenu zamenu dela mrežne infrastrukture.

INTEGRISANJE IT KANALA U VIRTUELNOM SVETU

Paralelan rad na pravljenju novijh web prezentacija, ulazak u komunikaciju putem društvenih mreža i stvaranje preduslova za kvalitetnu interakciju B2B i B2C konceptata, naprosto su pretpostavka pravovremenog reagovanja na postojeće i očekivane izazove na tržištu.

Od 2012. godine i izrada internet prezentacija je potpuno oslonjena na interne resurse. Osnovan je i tim za izradu web prezentacija sa web dizajnerom, web programerom i content menadžerom. Na predlog tima Metalac prelazi na jedinstvenu CMS (Content Management System) platformu, na kojoj će biti zasnovane sve buduće web prezentacije.

U 2012. godini Metalac bojler i Metalac trade su dobili svoje prezentacije na adresama: www.metalacbojler.com i www.metalactrade.co.rs. Sajt Metalac grupe je u fazi izrade a nakon njega će se preći na ostala zavisna preduzeća. Uporedo sa web prezentacijama u 2012. godini krenulo se sa razvojem sopstvene e-prodavnice Metalac marketa koja je počela sa radom 4. aprila.

Potreba da se prošire mogućnosti i poboljša funkcionalnost postojeće internet prodavnice www.metalacmarket.com, a sve sa ciljem povećanja prodaje i ozbiljnijeg pozicioniranja na internet tržištu – prvi je zadatak tima, posebno formiranog iz redova zaposlenih u Metalac marketu, IT sektoru, sektoru marketinga i uz konsultantske usluge jednog eksternog člana.

Paralelan rad na pravljenju sajtova, ulazak u komunikaciju putem društvenih mreža i stvaranje preduslova za kvalitetnu interakciju B2B i B2C konceptima, naprosto su pretpostavka pravovremenog reagovanja na postojeće i očekivane izazove na tržištu.

TRGOVINSKA PREDUZEĆA

Pet trgovinskih preduzeća u Srbiji ostvarila su u 2012. godini ukupni prihod od 26,8 miliona eura, odnosno 31% ukupnih prihoda Metalac grupe. Najveće učešće u ukupnim prihodima domaćih trgovinskih preduzeća od 32% ima Metalac market sa 47 prodavnica. Sa po 27% učešća, odmah iza su Metalac metalurgija a.d. koja se bavi plasmanom na tržištu Vojvodine i Metalac proleter, koji sa 40 prodavnica snabdeva robom široke potrošnje građane opštine Gornji Milanovac. Iako sa manjim ukupnim prihodom, ali ne sa manjim značajem, sledi Metalac trade, koji se bavi veleprodajom uvoznog asortimana za kućne potrebe i koji učestvuje 11% u ukupnom prihodu trgovinskih društava u Srbiji. Konačno, preduzeće Metpor u Beogradu sa svega 4 zaposlena bavi se posredničkim uslugama i kontaktima sa klijentima u inostranstvu.

Trgovinska preduzeća u inostranstvu ostvarila su u 2012. godini ukupni prihod od 13,9 miliona eura, čime su zabeležila rast od čak 39% u odnosu na prethodnu godinu. Njihovo učešće u ukupnom prihodu Kompanije je skoro 16%. Sva se bave isključivo prometom Metalčevih proizvoda. Apsolutno najveće učešće u ukupnim prihodima trgovinskih preduzeća u inostranstvu imao je Metrot u Moskvi – čak 72%. Iza njega je Metalac market u Podgorici sa 16% učešća, dok Promometal u Zagrebu učestvuje 6,5%, a najmlađe preduzeće sa sedištem u Kijevu 5%. Preduzeće u Milvokiju USA još uvek ima skromne rezultate ali se aktivnosti nastavljaju.

RAST

NASUPROT OPŠTEM TRENDU PADA PRODAJE

Ulazeći u 2012. godinu Metalac market je optimizam gradio na činjenici da su se potrošači vratili u prodavnice, kao i da je porasla spremnost dobavljača da podrže planirane aktivnosti našeg maloprodajnog lanca. Uvođenjem informacionog sistemi otvorena mogućnost unapređenja sveukupne efikasnosti.

STOJAN SLOVIĆ
direktor Metalac marketa d.o.o.

Metalac market je uprkos izuzetno teškim uslovima za maloprodaju, u 2012. godini ostvario 8,72 miliona eura ukupnih prihoda i tako za 13% premašio prošlogodišnji prihod. Još značajnije je da je razlika u ceni ostvarena sa skoro 15% rasta u odnosu na 2011.

U veoma teškoj godini za sve koji se bave maloprodajom, rast je ostvaren pre svega zahvaljujući brojnim akcijama i promocijama u prvom polugodištu pa je drugi deo godine, iako podjednako aktivan, bio nešto opušteniji. Tokom 2012. godine Metalac market je radio posredstvom 47 prodavnica. Dve nerentabilne prodavnice su zatvorene, a otvorene su tri nove. Imajući na umu potencijal velikih gradova, u 2013. godini i Beograd i Niš će dobiti 4. prodavnicu.

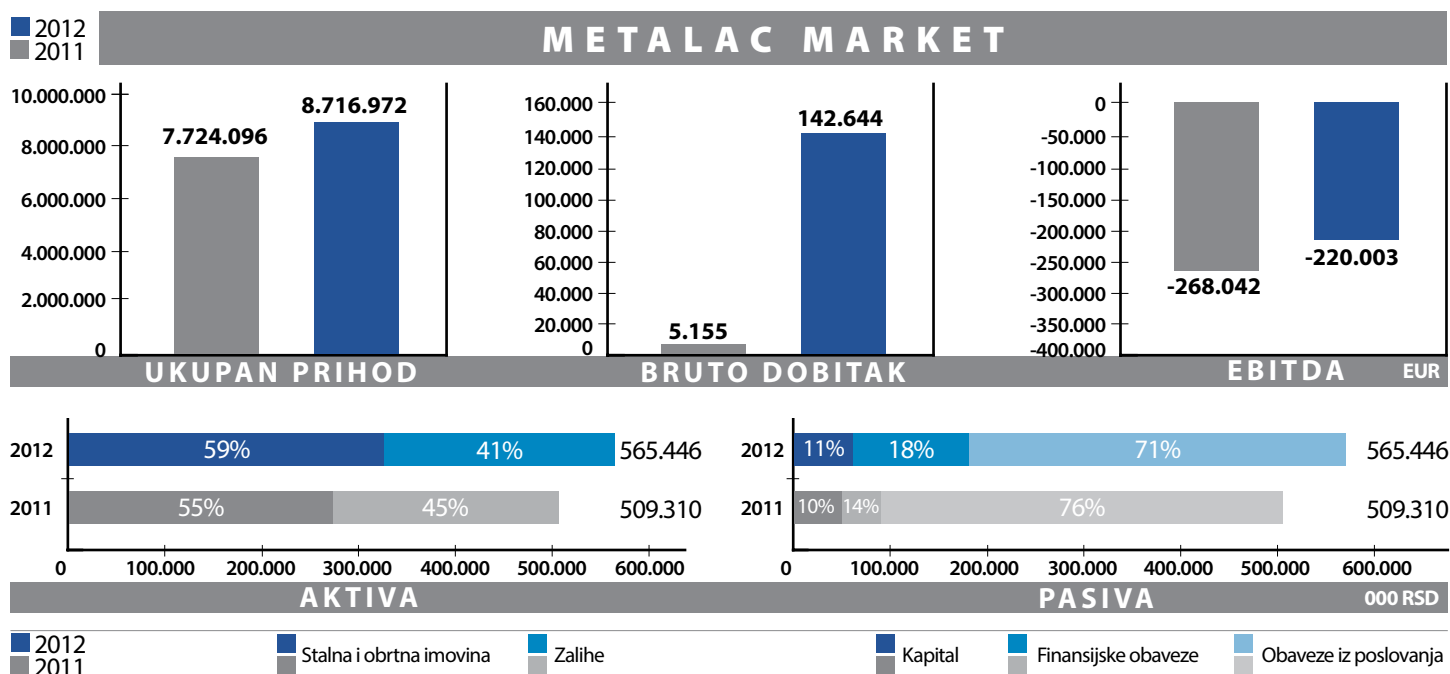
Značajan rast je ostvaren i u prometu belom tehnikom i malim kućnim aparatima, i to za 29%. Sledi široki asortiman Metalac trade-a pod markom Sigma sa rastom od 20%. Na prodaji Metalčevih proizvoda rast je zabeležen samo na bojlerima i to za 8% , dok je prodaja posuđa bila u padu za 3% u odnosu na 2011. godinu.

- Izvrsna saradnju sa dobavljačima omogućila je kvalitetne aktivnosti za potrošače. Postalo je jasno da samo idući jedni drugima u susret možemo postići više u veoma teškim uslovima - ocenjuje direktor Metalac marketa Stojan Slović.

Istraživanje poznatosti i percepcije prodavnica urađeno je i u 2012. godini, a po prvi put i „Mystery shopper“ istraživanje - sa procenom seta elemenata koji se odnose na objekat, pozicioniranost proizvoda, znanje i ponašanje trgovaca u 30 objekata. Oba istraživanja Metalac marketu daju smernice za dalje aktivnosti na unapređenju prodaje, identiteta i poznatosti lanca prodavnica.

Osnovan: 2006. kao zavisno društvo Metalca a.d.
Sedište: Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost: Maloprodaja proizvoda za kuću sa 47 prodavnica (počev od 1996.)
Tržište: Srbija
Ukupni prihod u 2012. 8,72 miliona eura
Broj radnika: 154

metalac
MARKET

POZITIVNO

ALI NE U SKLADU SA PLANIRANIM

Sve veći oslonac na sopstveni maloprodajni lanac zbog sigurnog upravljanja prodajom i veće razlike u ceni. Pojačana kontrola troškova doprinela ukupnom pozitivnom ishodu.

MARKO ŠARENAC
generalni direktor
Metalac metalurgije a.d.

Metalac metalurgija je trgovinsko preduzeće koje se bavi veleprodajom i maloprodajom proizvoda Metalac, kao i kućnim aparatima i belom tehnikom drugih brendova. Metalurgija je odgovorna za plasman na Vojvođanskom tržištu. Godinu 2012. je završila u nivou prihoda iz 2011., tj. 7,4 miliona evra. Ipak, kako je u isto vreme ostvarena razlika u ceni za celih 10% ispod prošlogodišnje, jasno je da je „Metalurgija” teže izlazila na kraj sa sveukupnom situacijom na tržištu Vojvodine.

Iako je prodaja posredstvom 17 prodavnica Metalac metalurgije bila zadovoljavajuća, ostvarenje planova je izostalo pre svega zbog značajnog podbačaja takozvane sindikalne tj. terenske prodaje. Sa druge strane, u veleprodaji situacija je bila još drastičnija, najviše zbog velike i nelojalne konkurencije, koja je cene dampingovala nerazumno niskim stopama RUC-a.

Generalni direktor Metalac metalurgije Marko Šarenac jedino utešnim smatra pozitivan rezultat na kraju godine, pre svega zahvaljujući maksimalnoj kontroli troškova. Raduje takođe što su maloprodajni objekti uglavnom dovedeni na zadovoljavajući nivo što je u krajnjem rezultiralo i rastom prometa. U svakom slučaju, učešće kanala maloprodaje raste u ukupnom prihodu, a još više njegovo učešće u ostvarenoj razlici u ceni.

Ulaganje u edukaciju prodajnog osoblja, modernizaciju objekata i informacioni sistem, kao i pojačanje voznog parka, neke su od pretpostavki očekivanog boljeg poslovanja u narednom periodu.

- Praksa pokazuje da u sadašnjim uslovima na tržištu ipak najstabilnije utičemo na prodaju posredstvom sopstvenog lanca prodavnica. Zato ćemo u 2013. raditi upravo na jačanju sopstvenog kanala maloprodaje, uz konstantno fokusiranje na krajnjeg potrošača. Nakon istraživanja „Mystery shopper” koje smo uradili sa saradnicima iz sektora marketing, započeli smo novi krug edukacije o veštinama prodaje i proizvodnim programima u saradnji sa dobavljačima. Želja nam je i imperativ da unapredimo sve aspekte koji će nam garantovati veći uspeh – zaključuje Šarenac.

Osnovana:

Od 2004. u većinskom vlasništvu Metalca a.d. (pre toga skoro 60 godina poslovala pod imenom Agrovojvodina Metalurgija

Sedište:

Novi Sad, Srbija

Delatnost:

Veleprodaja i maloprodaja proizvoda za kuću sa 17 prodavnica u Vojvodini.

Tržište:

Vojvodina, Srbija

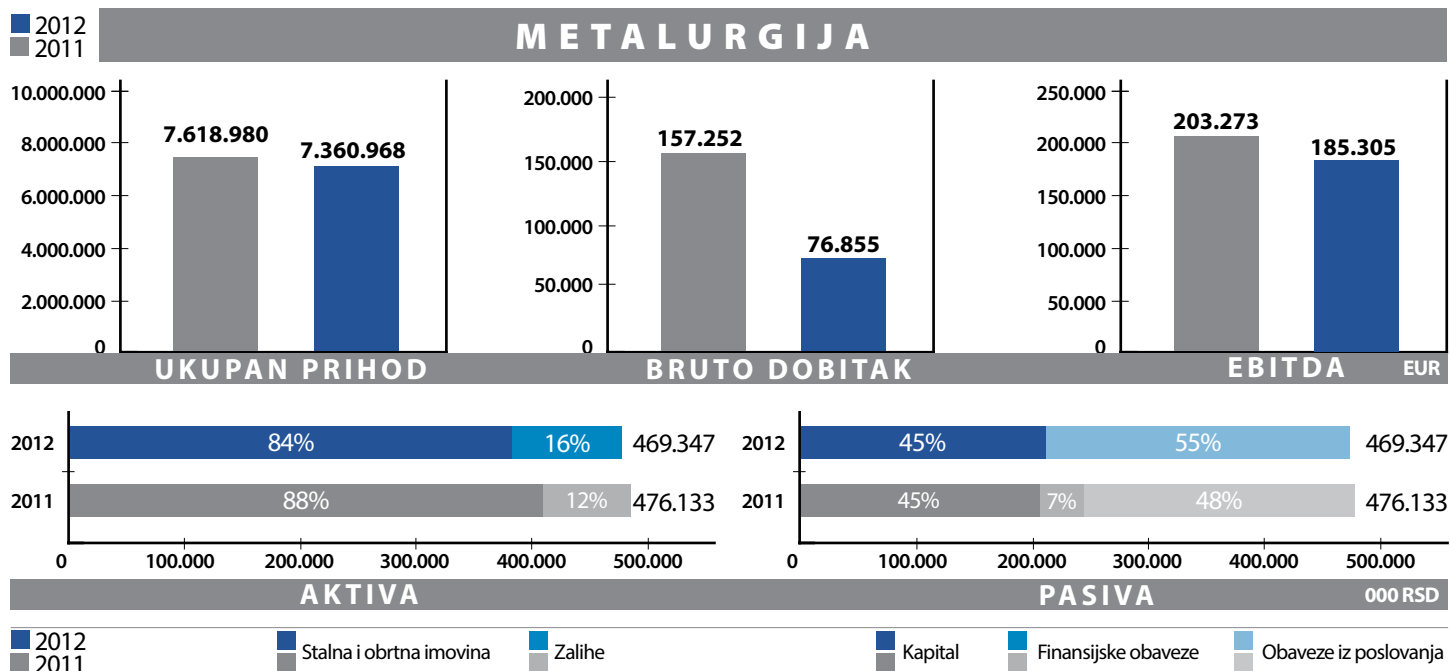
Ukupni prihod u 2012.

7,36 milion eura

Broj radnika:

101

metalac
METALURGIJA

USPEŠAN

PRIMER RASTA JEDNE LOKALNE TRGOVINE

Metalac proleter je 2012. godinu simbolično završio otvaranjem 40. maloprodajnog objekta u Gornjem Milanovcu i ukupnim prihodom od 7,37 miliona eura - 13% većim u odnosu na prethodnu godinu. RUC rastao 15%. Otvoreno pet novih prodavnica i zaposleno 17 radnika.

SLOBODAN VUKAJLOVIĆ

generalni direktor
Metalac proletera a.d.

Pre samo 10 godina izgledalo je da će Proleter nestati sa privredne scene, a danas je ponovo jedan od zaštitnih znakova opštine Gornji Milanovac i to zahvaljujući Metalcu koji je 2003. postao većinski vlasnik i upustio se u veoma naporan proces finansijske konsolidacije i strateškog prestrojavanja ovog preduzeća.

Za sve to vreme Metalac nije otuđio ni jedan kvadrat poslovnog prostora niti zemljišta koje je bilo u svojini „Proletera“, niti je otpustio ijednog radnika. Tokom deset godina preduzeće Metalac proleter je napravilo napredak u svim aspektima. Osim što iz godine u godinu sve bolje posluje, danas ima 40 prodavnica širom opštine od kojih 13 u samom gradu, modernizovane objekte i lojalne potrošače, decenijama naviknute na svoju prodavnicu u komšiluku. Sveukupno 15.650 m² prodajnog i magacinskog prostora i oko 6.000 artikala široke potrošnje.

Poštujući navike i emociju građana Gornjeg Milanovca, maloprodajni lanac je uz modernizaciju revitalizovao identitet „Proletera“ kao prve milanovačke trgovine, osnovane 1946. godine.

Posebno uspešna 2012. godina rezultat je ne samo dobre prodaje već i korišćenja unutrašnjih rezervi, ali i veoma hrabrih odluka za ulazak u značajne investicije, modernizovanje i proširenje maloprodajne mreže. Upravo u 2012. otvoren je 40. maloprodajni objekat sa više od 3.000 artikala robe široke potrošnje. Generalni direktor ovog preduzeća Slobodan Vukajlović ne krije zadovoljstvo ukupnim ishodom u realno veoma teškoj svakodnevici. Pritom ističe da je u 2012. primljeno 17 novih trgovaca pa je porodica narasla na 190 zaposlenih.

Sve se dešavalo u apsolutno nepredvidljivim prilikama sa stalnim padom kupovne moći, monopolskim ponašanjem pojedinih dobavljača, državnim ograničenjima marži na osnovne životne namirnice i to one koje u ukupnim prihodima učestvuju sa čak 45% itd. U takvoj situaciji Metalac proleter je zapravo čitave godine pretnje pretvarao u šanse i tako povećavao tržišno učešće. Planovi za 2013. godinu takođe su veoma ambiciozni.

Osnovan: Od 2003. u većinskom vlasništvu Metalca a.d.
Postoji od 1946. kao lokalna trgovina koja snabdeva
građane Gornjeg Milanovca

Sedište: Gornji Milanovac, Srbija

Delatnost: Maloprodaja i veleprodaja robe široke potrošnje

Tržište: Opština Gornji Milanovac

Uk. prihod u 2012. 7,37 milion eura

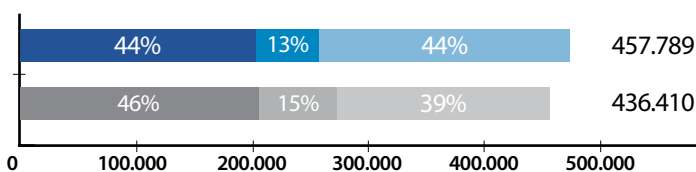
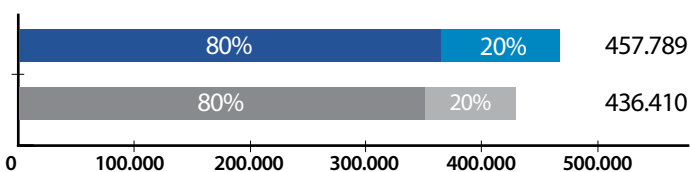
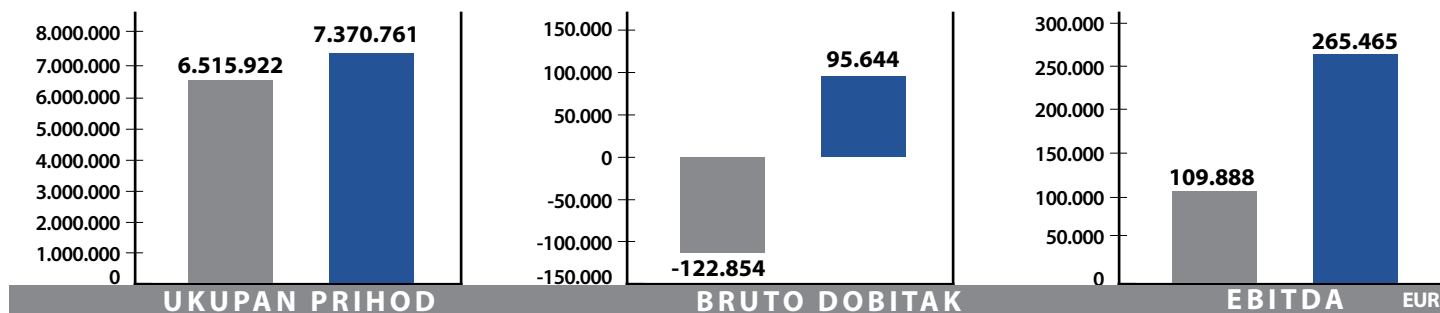
Broj radnika: 190

metalac
PROLETER

■ 2012
■ 2011

METALAC PROLETER

■ 2012
■ 2011

■ Stalna i obrtna imovina

■ Zalihe

■ Kapital

■ Finansijske obaveze

■ Obaveze iz poslovanja

OPTIMIZACIJA

POSLOVANJA KAO LEK ZA DISBALANS

Iako sa nizom dodatnih otežavajućih faktora za uvoznike, Metalac trade godinu završio u nivou prethodne. Uprkos veoma izraženoj konkurenciji, trgovačka marka Sigma prepoznatljiva po kvalitetu i širini asortimana.

DRAGAN TOMIĆ
direktor Metalac trade d.o.o.

Uz opšte otežavajuće faktore na domaćem tržištu, usled pada kupovne moći i nelikvidnosti pojedinih kupaca, Metalac trade je dodatno bio suočen sa stalnim rastom nabavne cene robe, dramatičnim poskupljenjem prekookeanskog transporta, rastom kursa dolara, sporim isporukama robe... U svakom slučaju, godina je protekla u stalnom nastojanju da se optimizacijom poslovanja amortizuje dizbalans rasta imputa nasuprot nemogućnosti podizanja prodajnih cena.

U takvim uslovima Metalac trade je poslovao u nivou prethodne godine i ostvario skoro 3 miliona eura ukupnih prihoda. Ipak, nepovoljan odnos faktora pod kojima je roba stizala u „Trade“ i uslova prodaje na plitkom domaćem tržištu učinili su da planirana razlika u ceni bude nekoliko procenata ispod ostvarene u prethodnoj godini.

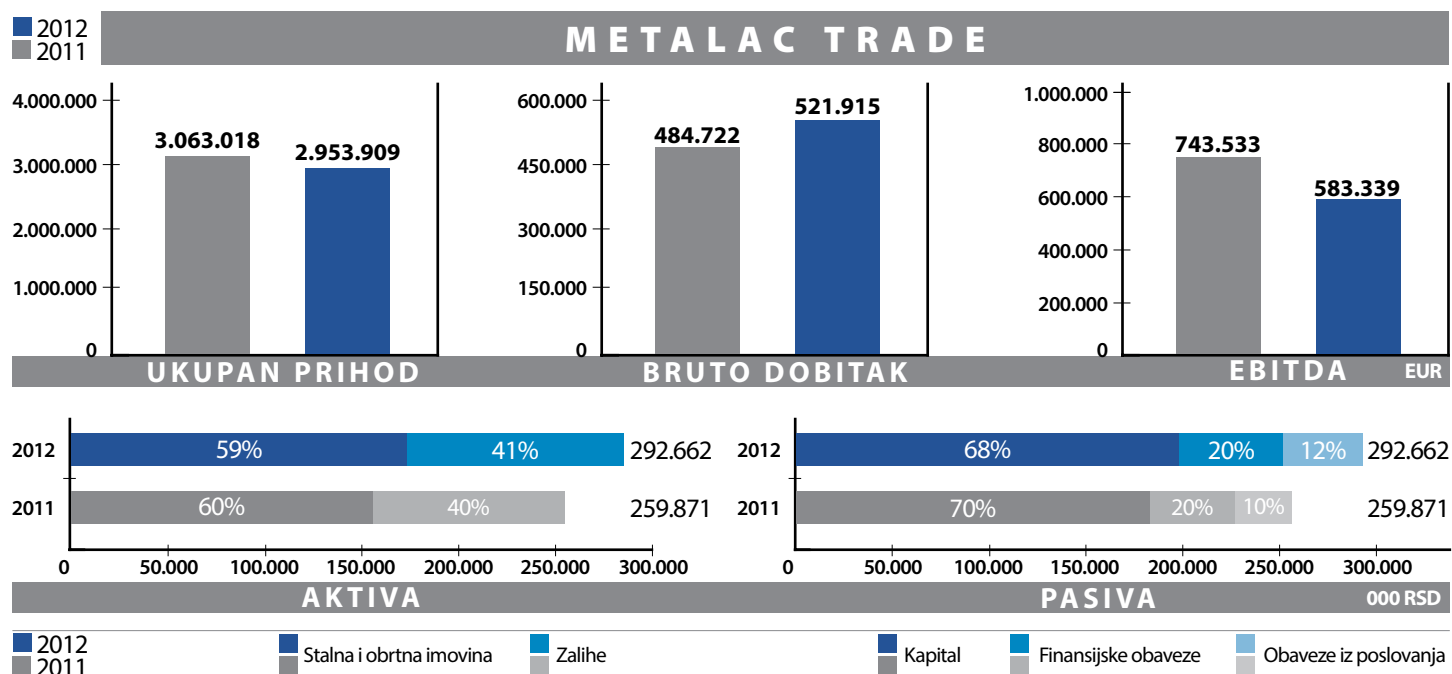
Koliko su ove okolnosti bile negativne, potvrđuje i uverenje direktora Dragana Tomića da je skoro nemoguće da se mogu ponoviti i u 2013. za koju je planirano 5% rasta realizacije i 3,6% rasta RUC-a.

Podsećamo, dve trećine prihoda Metalac trade ostvaruje na domaćem tržištu, a ostalo je plasman na tržišta ex Yu. Oko 1.700 artikala najšireg asortimana za kućne potrebe pod trgovačkom markom Sigma zastupljeno je u apsolutno svim kanalima, a u 2012. godine rast prodaje je bio veoma uočljiv kroz 64 Metalčeve prodavnice.

Nastojeći da uravnoteži zastupljenost i uticaj kanala, a posebno da razvije dobru partnersku mrežu među vlasnicima samostalnih trgovinskih radnji, Metalac trade je dodatnim aktivnostima proširio mrežu, uz adekvatnu i kontinuiranu komunikaciju na više načina.

Osnovan: 2003.
Sedište: Gornji Milanovac, Srbija
Delatnost: Veleprodaja uvoznog asortimana
 za kućne potrebe
Tržište: Srbija i ex Yu
Uk. prihod u 2012. 2,95 milion eura
Broj radnika: 25

metalac
 TRADE

NAJBOLJA

GODINA METROTA U RUSIJI

Metrot je u 2012. postao najveći uvoznik emajliranog posuđa u Rusku Federaciju. Kontinuiran rast nakon 2008. godine kulminirao je prebačajem 2011. za skoro 45%.

MILAN VUJOVIĆ

direktor Metrota d.o.o.

Na pitanje kakva su očekivanja za drugo polugodište Milan Vujović je još u julu izričito odgovorio: - Sve je jasno - bićemo najbolji ponuđač emajliranog posuđa u kategoriji srednjeg plus segmenta i najveći uvoznik emajliranog posuđa u Rusiji.

– Ovo je najbolji rezultat od osnivanja naše firme u Moskvi. Najveći smo uvoznik i najbolji ponuđač emajliranog posuđa u kategoriji srednjeg-plus segmenta. Presudni su bili: naša dinamičnost, fleksibilnost da se adaptiramo potrebama tržišta koje je visoko sofisticirano; politika prodaje koja je uticala na kvalitet i postojanost odnosa sa našim partnerima i, naravno, širina asortimana – najkraći je komentar Milana Vujovića, direktora Metrota.

Metrot je u 2012. godini ostvario skoro 10 miliona eura ukupnih prihoda, što je za 45% više nego u 2011, dok je razlika u ceni rasla 56%. Prema zahtevima Metrota u 2012. godini urađeno je 18, a plasirano 8 novih dekora i isporučeno oko 800.000 jedinica proizvoda. Ostaće zapisano da je samo u toj godini skoro 120 šlepera robe iz Metalca otišlo za Rusiju.

U 2013. godini Vujović očekuje visok inflatorni i valutni pritisak, kao i duboka kolebanja na tržištu robe široke potrošnje, uz istovremeni rast i razvoj tržišta. Sa takvim pretpostavkama, planira povećanje fizičkog obima prodaje za najmanje 5% i priprema novu komunikaciju sa potrošačima kroz potpuno novu opremu proizvoda i nove dekore.

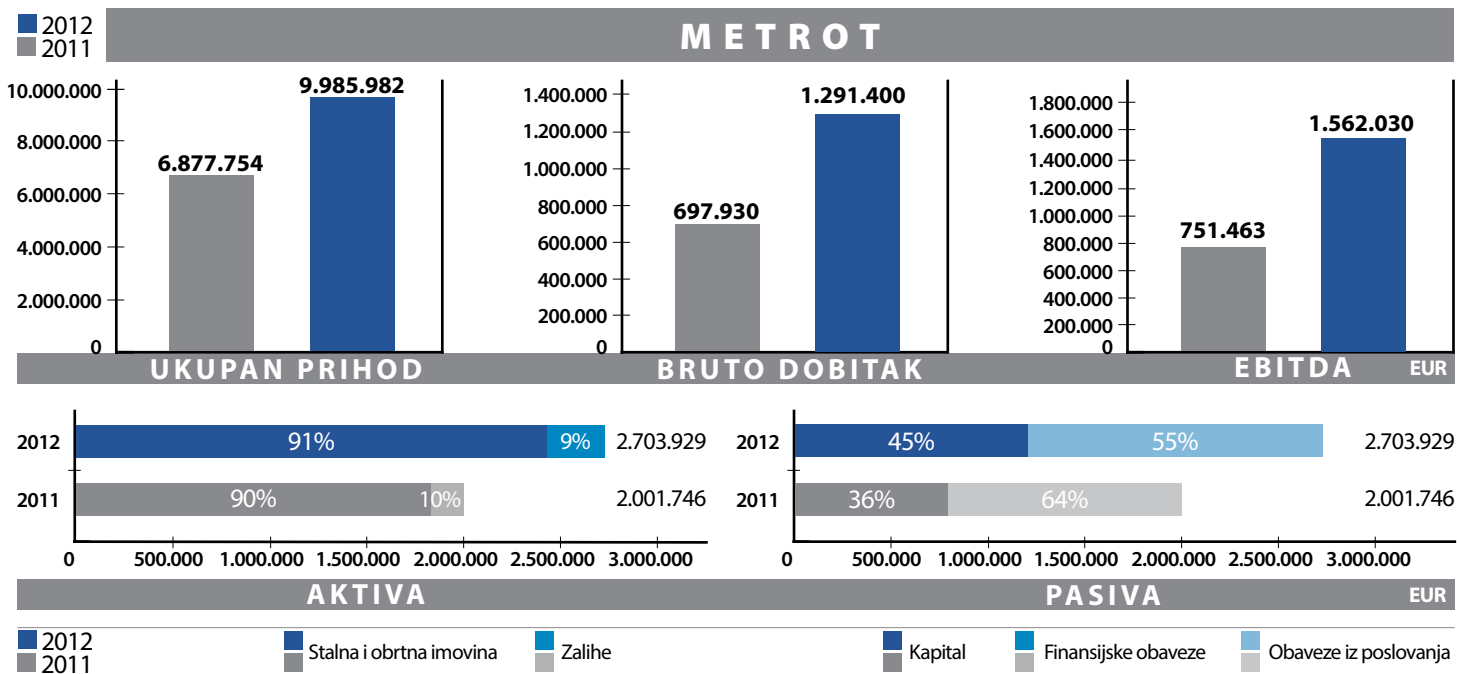
Metrot je takođe ponovo proširio svoj vozni park kupovinom još jednog vozila zapremine 115 m³ čime se podiže efikasnost distribucije, a time i ukupna konkurentnost ponude.

Konačno, podsećamo: robna marka Metrot, sa porukom „Iz Srbije s ljubavlju“, se percipira kao najbolje emajlirano posuđe iz Evrope. Naše preduzeće kontinuirano istražuje i analizira navike i percepciju potrošača, pripremajući se za izbor novih linija i dekora, što je, uz kvalitet, jedna od glavnih konkurentskih prednosti na tržištu posuđa Rusije, gde ozbiljno figurišu i domaći proizvođači i inostrani brendovi.

Osnovan: 2001.
Sedište: Moskva, Rusija
Delatnost: Veleprodaja proizvoda Metalac
Tržište: Rusija
Uk. prihod u 2012. 10 milion eura
Broj radnika: 31

Moskva: Posuđe pod brendom Metrot i porukom „Iz Srbije s ljubavlju” dostupno potrošačima u Rusiji više od deset godina

Osnovana:
Sedište:
Delatnost:
Tržište:
Ukupni prihod u 2012.
Broj radnika:

2011.
Kijev, Ukrajina
Veleprodaja proizvoda Metalac
Ukraina
700.000 eura
7

IZVRSTAN POČETAK METALCA U KIJEVU

Prisutnost na policama velikih internacionalnih i nacionalnih lanaca i 700.000 eura prihoda u prvoj godini skoncentrisanog bavljenja prodajom, najavljuju ozbiljan rast narednih godina.

VLADIMIR PONJAVIĆ
direktor Metalac Ukrajine d.o.o.

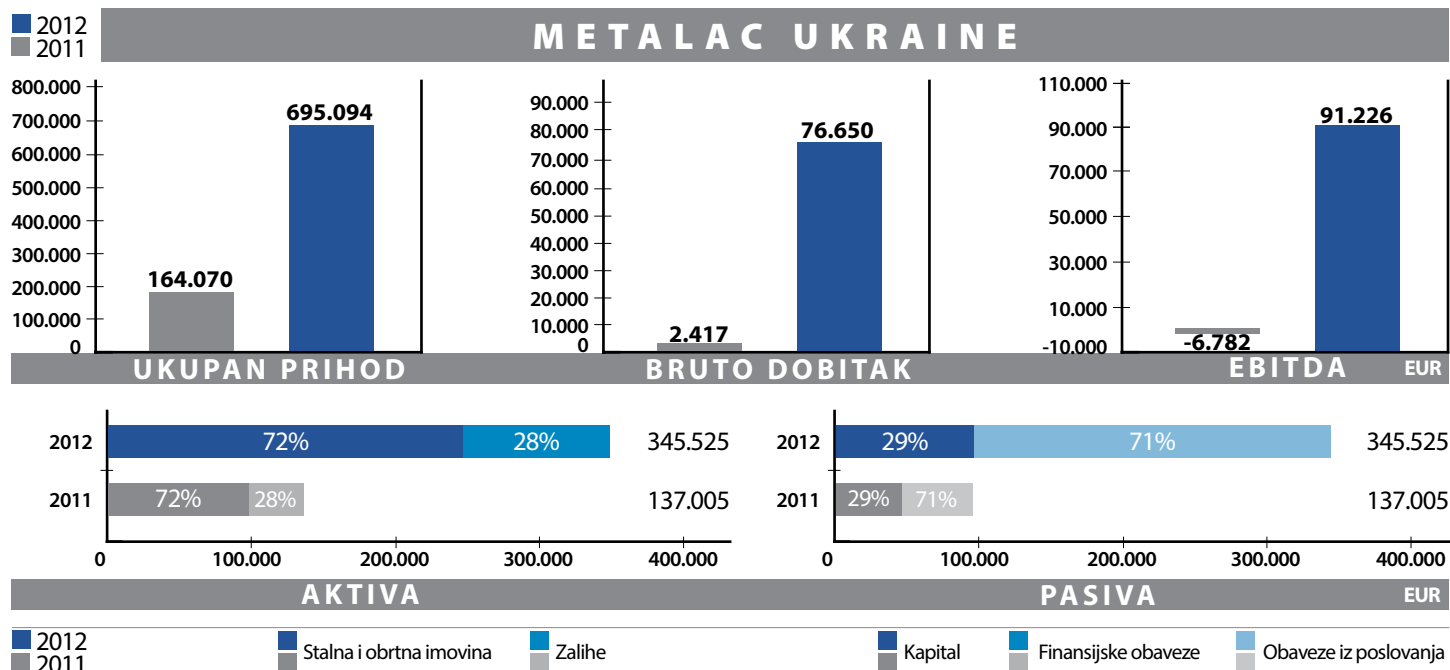
U godini osnivanja najmlađe Metalčevo preduzeće Metalac Ukrajina se više meseci bavilo administrativnim procedurama i tek u poslednjem kvartalu 2011. počelo da ostvaruje prve ozbiljnije prihode. Zato se 2012. može smatrati stvarnim početkom rada na ovom tržištu sa 45 miliona stanovnika.

U 2012. godini Metalac Ukrajina je ostvarila ukupan prihod od 700.000 eura i time plan prebacila za 13% uz relativan rast od čak 320% jer je praktično reč o prvoj punoj godini poslovanja. Zadovoljstvo je veće imajući na umu poteškoće i specifičnost ovog tržišta: česte i značajne promene deviznog kursa i česte promene zakonskih regulativa, jaka konkurencija.

Ukrajina ima tri domaća proizvođača emajliranog posuđa koji drže leadersku poziciju, a prisutna je i konkurencija iz Rusije i Turske. Opredeljujući se za regionalni pristup, naše preduzeće na spisku već ima petnaestak kupaca sa ozbiljnim potencijalom, a uspelo je i da se pozicionira na policama velikih sistema kao što su Ašan, Real, Megamarket, Nova linija, Velika kišenja, Kraj, Siljpo... i to u visokoj cenovnoj kategoriji u ovom programu.

- Najvažnije je da smo zauzeli police velikih internacionalnih i nacionalnih sistema i učinili dostupnim naše proizvode krajnjem potrošaču, a imali smo i prvi izvoz za kupca iz Gruzije – zadovoljan je prvom godinom Vladimir Ponjavić, direktor Metalčevog preduzeća u Kijevu.

Proizvodni asortiman Metalca predstavljen je i ove godine, treći put zaredom, na oktobarskom sajmu posuđa Prymus Ambiente u Kijevu. Ostvareni su novi kontakti i proširena baza partnera. U planu je uvođenje novih linija i dekora, ali i proširenje ponude na ostali asortiman proizvoda koji izlaze iz Metalčevih fabrika.

Osnovan: 2006.
Sedište: Zagreb, Hrvatska
Delatnost: Veleprodaja proizvoda Metalac
Tržište: Hrvatska
Ukupni prihod u 2012. 900.000 eura
Broj radnika: 8

promometal

PREDUZEĆE U ZAGREBU ISPOD PLANA

Sva četiri kvartala išla teško. Na kraju godine ukupni prihodi ispod plana, ali približni ostvarenju u 2011. Optimizam uliva širenje mreže kupaca, postojanost prisustva u velikim sistemima, kao i investicije u vozni park i informacijski sistem.

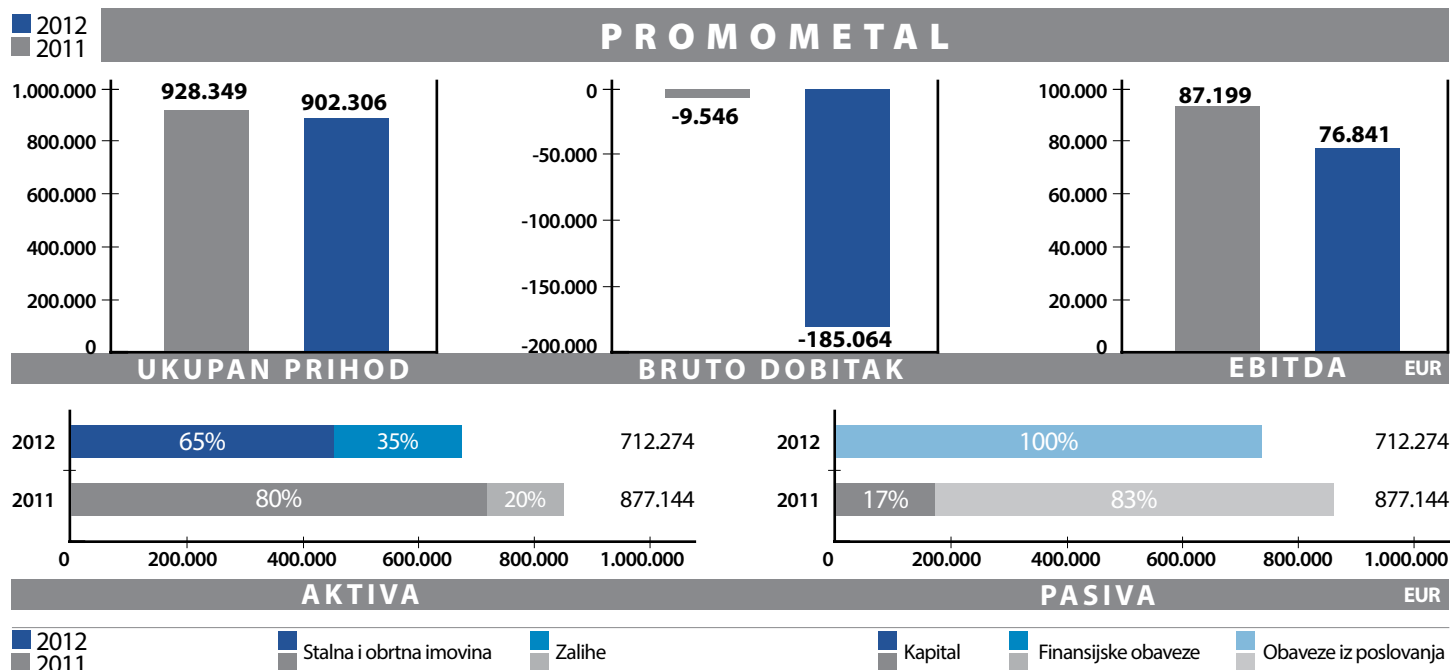
Sa 900.000 eura preduzeće Promometal u Zagrebu nije uspjelo da ostvari planove niti da dostigne realizaciju ostvarenu u 2011. godini. Smanjenje ukupne tražnje, rasta PDV-a u Hrvatskoj na 25 %, zatvaranje velikog broja poslovnih subjekata i opšteg poziva na štednju, neki su od faktora koji su uticali na ovakav ishod. Nešto bolje bilo je sa ostvarenom razlikom u ceni, ali opet nekoliko procenata ispod ostvarenja u 2011.

Sa druge strane, direktoru preduzeća u Zagrebu, Aleksandru Jeliću optimizam uliva činjenica da je Promometal zadržao pozicije u velikim trgovačkim lancima i da je proširio ukupnu mrežu kupaca. Pritom posebno izdvaja nove kupce sudopera sa kojima je ove godine ostvaren značajan promet, znatno više nego u 2011. kada je započeo intenzivniji rad na plasmanu ovog proizvoda.

Osim toga, Promometal je uspeo da snizi troškove poslovanja, modernizovan je informacijski sistem i pojačan vozni park još jednim dostavnim vozilom. Imajući na umu da se i konkurencija suočava sa velikim problemima i da će na tržištu ostati samo najjači igrači, logično je očekivanje da se Promometal znatno bolje pozicionira imajući na umu snagu Metalac grupe iza sebe.

ALEKSANDAR JELIĆ
direktor Promo-metal d.o.o.

PLAN OSTVAREN

JOŠ U NOVEMBRU

Prvi put od otvaranja firme realizacija premašila dva miliona eura. Od oktobra uspešno radi i novootvorena ekskluzivna prodavnica u Crnoj Gori.

Na otvaranju nove prodavnice u Podgorici: Tamara Đurović - komercijalni direktor Metalac posuđa, Marija Veselinović - šef uvoza-izvoza Metalac trade i Sanja Dašić - komercijalni direktor Metalac market Podgorica.

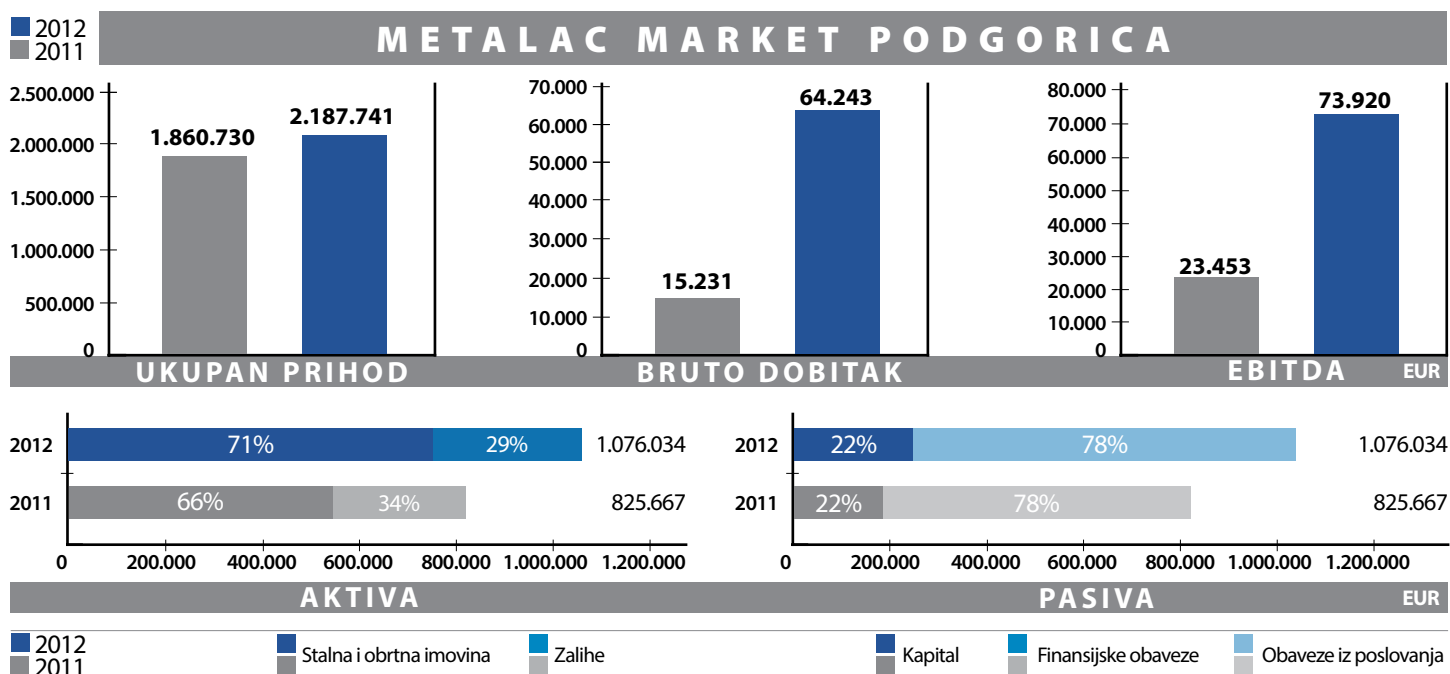
Iako početak 2012. nije ostavljao prostora optimizmu, Metalac market u Podgorici je ostavrio 2,2 miliona eura prihoda i zabeležio 18% rasta u odnosu na 2011. Rast prihoda je zabeležen i u maloprodaji i u veleprodaji, ali je posebno zadovoljstvo došlo sa rastom RUC-a za čak 30% u odnosu na prethodnu godinu.

- Svi naši napori u ovoj i prošloj godini, ipak su urodili plodom pa smo, prvi put od osnivanja firme u Podgorici, napravili prihod od preko dva miliona eura. Pokrivenost celokupnog tržišta je ono sa čim možemo biti zadovoljni. Prisutni smo u svim većim trgovinskim objektima, a otvorili smo i još jednu prodavnicu opšta je ocena direktora Čedomira Ralevića i Sanje Dašić, komercijalnog direktora.

Metalac market Podgorica danas ima šest istoimenih prodavnica čije učešće u ukupnom prihodu je dostiglo 40% i koje pritom doprinose pozicioniranju brenda Metalac na ovom tržištu. Standard je podignut otvaranjem objekta u Podgorici u oktobru 2012. Prodavnica je koncipirana kao luksuzni objekat u skladu sa potrošačkom moći ljudi koji gravitiraju ovom delu grada.

Ipak, sve veća nelikvidnost privrede i nemogućnost pravovremenog uvida u likvidnost preduzeća otežavaju poslovanje, a najave da će svetska kriza još potrajati ozbiljno zabrinjavaju jer je reč o inače malom tržištu koje praktično nema privredu, a sve je usmereno na trgovinu i tromesečni turizam. Sa druge strane, konkurencija je uticala na pad učešća posuđa u ukupnoj realizaciji, ali je zato rastao plasman sudopera, bojlera i asortimana Metalac trade-a.

Osnovana: 2006.
Sedište: Podgorica, Crna Gora
Delatnost: Veleprodaja i maloprodaja proizvoda Metalac
Tržište: Crna Gora
Ukupan prihod u 2012. 2,2 miliona eura
Broj radnika: 29

BILJANA CVETIĆ
direktor sektora za ljudske
resurse i pravo

DUŠAN LAZIĆ
direktor sektora za razvoj,
organizaciju i QMS/EMS

NADICA VUJIĆ MITROVIĆ
direktor sektora Marketing

DRAGAN ŽIVANOVIĆ
direktor sektora informacionih
tehnologija

RADMILA TRIFUNOVIĆ
direktor za računovodstvo,
finansije i poreze

MILAN NOVAKOVIĆ
direktor sektora za poslovnu
logistiku

JOVICA ZDRAVKOVIĆ
direktor sektora za bezbednost i
preventivni inženjering

PODRŠKA SVIM DRUŠTVIMA I ZAJEDNIČKIM CILJEVIMA

Metalac a.d. je na nivou zajedničkih funkcija integrisao sve poslove koji višestruko doprinose efikasnosti poslovanja i optimizaciji troškova, kao i centralizovanom upravljanju značajnim aspektima razvoja svih zavisnih društava i Kompanije u celini: razvijanje ljudskih resursa, istraživanje i analiza tržišta, upravljanje korporativnim i brendovima proizvoda i usluga, aspekti društvene odgovornosti, sistem kvaliteta i zaštite životne sredine, razvoj i implemetacija informacionih tehnologija, računovodstvo i finansije, logistika, zdravlje i bezbednost zaposlenih...

U Poslovnom centru Metalca u Gornjem Milanovcu, uz poštovanje formacijskog rasporeda, poseban kvalitet je svakodnevna neposredna komunikacija izvršnih direktora, direktora zavisnih društava i direktora sektora. Takva poslovna kultura preneti je i na ostale nivoe upravljanja obezbeđujući efikasno reagovanje na brze promene u okruženju uz skladno sleđenje strateških pravaca Kompanije.

DRUŠTVENA ODGOVORNOST

PROIZVODI ZDRAVE KOMPANIJE

U osnovi strategije Metalca a.d. je održivi razvoj Kompanije kroz balansirano ispunjenje ekonomskih, socijalnih i ekoloških ciljeva. To je eksplicitno sadržano u svim strateškim dokumentima – od Kodeksa poslovne etike i Kodeksa korporativnog upravljanja, do Strategije razvoja Metalac grupe, osnivačkog akta Fonda Metalac, dokumentima QMS/EMS itd. U svakodnevnom životu Kompanije ovaj eksplicitni formalni okvir koincidira sa specifičnom korporativnom kulturom, sistemom vrednosti i ponašanja, kao i percepcijom koju brend Metalac ima u javnosti.

I teoretičari i praktičari se slažu da je jedan od razloga svetske krize upravo odsustvo društveno odgovornog ponašanja i poslovanja. Bolno iskustvo i neslavni primeri propasti „velikih“ jasno su pokazali da finansijski izveštaji više nisu dovoljan pokazatelj uspešnosti, te da je kod društveno odgovorne kompanija stepen finansijskog rizika manji, a motivacija zaposlenih veća, pa su zato zdravije i pouzdanije.

Kompanija Metalac izdvaja skoro 10%-20% svog profita za ekološke projekte, edukacije zaposlenih, pospešivanje nataliteta i razvoj sporta u Gornjem Milanovcu. Metalac zato ima reputaciju nacionalno odgovorne i jedne od najzdravijih srpskih kompanija. U uslovima krize, odgovornost Metalca je utoliko respektabilnija imajući na umu da je sa radnicima postignut konsenzus da se teret krize ravnomereno podeli i da neće biti otpuštanja.

Sve vrednosti korporativnog društveno odgovornog ponašanja su zapravo u funkciji primarne poslovne logike. Društvena odgovornost nije apriori davanje, već ravnoteža niza aspekata koji u krajnjem vode rastu profita i vrednosti kompanije. Poslovna etika i transparentnost; briga za ljude i poštovanje ljudskih prava, za pitanja kvaliteta proizvoda i usluge, za životnu sredinu i društvenu zajednicu, jačaju korporativnu reputaciju i odnose sa internim i eksternim korisnicima i akcionarima.

TRI PRIZNANJA ZA UMEĆE **BALANSIRANJA** VIŠIH CILJEVA

Ako sve ovo imamo na umu, onda je veliki uspeh i veliki kompliment Metalcu, što se čak tri puta okitio priznanjima za društveno odgovorno poslovanje, među kojima je i Nacionalna nagrada CSR za 2008. godinu. Reputacija Metalca i danas potvrđuje kako se setom vrednosti, aktivnosti i sveukupnog ponašanja, uspešno integrišu ekonomski, socijalni i ekološki ciljevi. Upravo ovo trojstvo integrisano je u strateške planove i sva strateška dokumenta Metalca.

Kad berzanski analitičari kažu da je Metalac jedna od najzdravijih srpskih kompanija; kad za uspeh Metalca upotrebe sinonim »moral« ili metaforu »patriota 21. veka«; kad istraživanje stavova zaposlenih o sopstvenoj Kompaniji stane u jednostavnu poruku »možeš da računaš«, a predsednik Kompanije ponese priznaje, »Laureat vrline za poseban doprinos očuvanju srpske privrede na društveno odgovoran i moralno kredibilan način«... uvek je u pozadini poštovanje i balansirano ispunjavanje pomenutih trostrukih ciljeva.

Osim poslovnih rezultata koji su doneli vrednost za akcionare i zaposlene, veoma je važno da ni u četvrtoj godini ekonomske krize u Metalcu nije bilo otpuštanja radnika, kao i da su održane sve aktivnosti na unapređenju upravljanja sistemom kvaliteta i zaštite životne sredine i aktivnosti Fondacije Metalac.

POVERENJE JE AKSIOM

Ime Metalca se vezuje za društveno odgovorno i moralno ponašanje. Metalac je svestan da ima i može da ima uticaj na društvenu zajednicu počev od koristi koje proizilaze i njegovih ukupnih poslovnih rezultata, otvaranja novih radnih mesta, pružanja poštenih i bezbednih uslova rada, aktivnosti usmerenih na zaštitu životne sredine, do obraćanja pažnje na socijalne probleme, kulturne, sportske i druge potrebe zajednice u kojoj postoji i radi.

Unapređenje ekonomske efikasnosti, rast i razvoj Kompanije i njene konkurentске prednosti, kao i unapređenje poverenja i zaštite interesa potrošača, poslovnih partnera, akcionara, investitora i društvene zajednice - jasno su potencirani u Kodeksu korporativnog upravljanja i Kodeksu poslovne etike Metalca. Ova dva dokumenta se smatraju neprikosnovenim za najviše rukovodstvo, obaveznim za sve radnike Metalca i vrlo značajnim za međusobno razumevanje i razvijanje dugoročnih kvalitetnih odnosa sa svim zainteresovanim stranama.

PRIJATELJ ODRŽIVOG RAZVOJA

Već 25 godina planski, sistematizovano, kontinuirano i merljivo Metalac pokazuje da su mu zdravlje zaposlenih, zaštita potrošača, zaštita životne sredine i održivi razvoj - ne samo obaveza već i način razmišljanja. Metalac se odlučio za integrativni pristup menadžmenta kvalitetom i zaštitom životne sredine. Danas meri i racionalizuje više od 50 parametara važnih za održivi razvoj.

Početkom 2008. godine Metalac se aktivno uključio u projekat UNIDO koji sprovodi Nacionalni centar za čistiju proizvodnju u saradnji sa Tehnološko-metalurškim fakultetom u Beogradu. Posebno se značajnim smatraju aspekt štednje električne energije, smanjenje otpadnog emajla što znači smanjenje troškova tretmana otpada, uštede u materijalu, ali i potrošnji vode, sve do poboljšanja uslova rada u pojedinim pogonima i motivacije zaposlenih da budu integralni deo ovog procesa.

Zaokruženost i potpuna automatizacija procesa prečišćavanja otpadnih voda iz Metalca za Gornji Milanovac znači visok kvalitet ispuštene vode i sigurniji i bolji rad gradskog prečištača. Društvena odgovornost kompanije Metalac u oblasti ekologije ogleda se i u pravljenju proizvoda koji će moći da se recikliraju. Zato se u Metalcu posebna pažnja poklanja nabavci sirovina, nastojanjem da se u procesu proizvodnje u najvećoj meri koriste prirodne sirovine i da se sirovine koje su se nekada koristile zamene drugim vrstama koje sadrže manje štetnih materija.

Na zahtev same kompanije, Scorecard tim Privredne komore Srbije, Beogradske berze i IFC, uradio je 2009. godine Analizu praksi korporativnog upravljanja u Metalacu a.d. Ukupna ocena ispunjenosti svih relevantnih parametara bila je 74,13% što Metalac a.d. svrstava u red kompanija koje imaju veoma respektabilnu praksu korporativnog upravljanja. U fokusu scorecard tima bili su aspekti: posvećenost principima korporativnog upravljanja, akcionari i Skupština akcionara, Upravni odbor, izvršni organi društva i sekretar društva, poslovi nadzora, kontrole i eksterne revizije, transparentnost i javnost poslovanja.

Metalčevi radnici i stručnjaci spadaju u visokocenjene u poslovnom okruženju jer se razvijaju u sistemu koji ima utemeljen sistem vrednosti u kome se rad, red i disciplina podrazumevaju, a preduzimljivost, poštenje i lojalnost visoko cene. Osim toga, Metalac ima konzistentan upravljački tim visokih etičkih načela, na čijim primerima mladi uče i po kojima se upravljaju.

Znanje je postalo ključni razvojni resurs. Svoje strateške sposobnosti i adaptibilnost na promene Metalac unapređuje svakodnevnom edukacijom i obukom u svim relevantnim oblastima. Praksa stalnog usavršavanja obuhvata obuku i edukaciji na svim nivoima proizvodnog i poslovnog procesa i svim nivoima stručnosti.

Višegodišnju posvećenost društvenoj zajednici Metalac je podigao na organizaciono i upravljački viši nivo kada je 2006. godine osnovao Fond Metalac radi „ostvarivanja humanitarnih i drugih društveno korisnih ciljeva, unapređenja i pomaganja stvaralaštva u oblasti nauke, kulture, umetnosti i sporta, kao i svim drugim oblastima od strateškog i razvojnog društvenog interesa”.

Polazeći od poražavajućih podataka o natalitetu u Srbiji, opštini Gornji Milanovac i samoj kompaniji, prva sredstva Fonda bila su usmerena u akciju „Deca naša radost i budućnost” za stimulisanje mladih ljudi da zasnivaju porodice. Odnos dobronamernosti i podrške koju kompanija daje ljudima koji se odlučuju da osnuju ili prošire porodicu, doneo nezamenjiv osećaj sigurnosti svakom mladom čoveku, što je retkost u srpskoj privredi.

Ni godine svestske krize nisu pokolebale našu Kompaniju u uverenju da treba ulagati u razvoj sporta i vaspitanje omladine jer budućnost i jeste na mladima koji imaju takmičarski duh i entuzijazam.

Ovakva doslednost koja ima svoj visoki materijalni izraz i duboku društveno-odgovornu filozofiju omogućila je da više od 600 sportista, uzrasta od osam godina do seniorskih timova, ostane okupljeno kroz sedam klubova u okviru Sportskog društva „Metalac”. Kompanija finansira gotovo 70 posto potreba ovih klubova, a povodom 50. godina FK Metalac u 2012. godini je u Gornjem Milanovcu podigla fudbalski stadion po međunarodnim standardima.

Krilaticom „Podeli da bi množio” i jubilarnom korporativnom porukom »Možeš da računaš« Metalac izražava najdublje uverenje da prosperitetna može biti samo ona kompanija koja uspeva da očuva ljudski lik bez obzira na sve imperativne koje nameće tržišna utakmica i koja je sposobna i voljna da prepozna i podeli neke vrednosti sa svojim okruženjem. Važno je da se profit i rast ostvaruju na način kojim se kompanija može ponositi i sa dobrobiti koja se prepoznaje. Korporativna reputacija Metalca zapravo i jeste izraz kvalitetno integrisane poslovne strategije, korporativne kulture, etike i društveno odgovornog poslovanja, što je svakako kvalifikuje u najvišu ligu kompanija koje pretenduju da upravljaju pomoću vrednosti.

DOBRA PRAKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

LJUDI LIČE NA KOMANIJU

VREDNO JE AKO JE I DRUGIMA KORISNO

ZA ZDRAVLJE I SPORTSKI DUH OMLADINE

»PODELI DA BI MNOŽIO«

POLITIKA KVALITETA ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Vođeni vizijom potpunog ispunjenja zahteva kupaca i drugih zainteresovanih strana, ključ našeg kontinualnog uspeha je kvalitet proizvoda koje obezbeđujemo za tržište uz poštovanje principa održivog razvoja.

Politika kvaliteta i zaštite životne sredine naše kompanije ima za cilj:

- utvrđivanje i kontrolu svih rizika u vezi sa procesima i proizvodima od projektovanja do odlaganja proizvoda posle upotrebe;
- pouzdanu i doslednu izradu proizvoda i usluga;
- podizanje ekonomičnosti u potrošnji materijala, energije i drugih prirodnih resursa, a posebno smanjenje štetnog otpada, upotrebe opasnih materijala te organizovano prikupljanje, klasiranje, odlaganje, čuvanje i pravilno usmeravanje sekundarnih sirovina;
- kontinualno poboljšanje procesa, uz stalno ulaganje u dizajn i modernizaciju tehnologije;
- razvoj dugoročnih partnerskih odnosa sa kupcima, korisnicima i dobavljačima;
- stalno usavršavanje i obrazovanje svih zaposlenih, edukaciju drugih koji rade za račun kompanije, uključujući i savetovanje kupaca i korisnika;
- ispunjenje zahteva zakona i propisa primenljivih na proizvode, životnu sredinu i druge segmente poslovanja;
- obezbeđivanje interne i eksterne komunikacije sa zaposlenima i svim zainteresovanim stranama;
- optimizaciju troškova poslovanja i
- da radom, kvalitetom i profitom obezbedi akcionarima dividende i uvećanje kapitala, zaposlenima sigurnost i bezbednost na radu i rast standarda, a okruženju dobrog komšiju i koliko je moguće pomagača u društvenim potrebama i aktivnostima.

Primena i unapređenje sistema menadžmenta je odgovornost svakog rukovodioca u svim delovima kompanije. Svi zaposleni su odgovorni da dodeljeni zadatak obavljaju na najbolji način prema dokumentaciji sistema menadžmenta, uz povratno informisanje. Nijedan proizvod, nijedan postupak u toku rada, bilo kog društva ili pojedinca, ne sme svojim kvalitetom narušiti stečeni imidž Metalca a.d. na tržištu i u okruženju.

Ostvarenjem ove politike, ostvarićemo i cilj – podizaćemo konkurentnost, učinke zaštite životne sredine i proizvodimo visoko kvalitetne proizvode prepoznatljivih robnih marki, po kojima će nas konkurencija razlikovati na svetskom tržištu, a na domaćem bićemo lider i ime od najvećeg poverenja u našem poslu.

2013-02-28
u Gornjem Milanovcu

Petrašin Jakovljević,
generalni direktor

RESERTIFIKACIJA QMS/EMS POTPUNO ZASLUŽENO

- Čast je ponovo biti u kompaniji koja održava tradiciju kvaliteta i zaštite životne sredine. Takav pristup doprinosi konkurentnosti i spada u jedno od oruđa kojim se borimo za što bolje rezultate, a Metalac to dosledno čini i danas kada su uslovi poslovanja veoma teški – rekao je Boško Gavović, direktor TÜV SÜD Serbia i uručio sertifikate kompaniji Metalac a.d., i preduzećima: Metalac bojler, Metalac inko, Metalac posuđe, Metalac print.

Nakon što je Eksterni ocenjivački tim TÜV SÜD Serbia u Metalcu sredinom juna sproveo petu resertifikacionu proveru ISO 9001:2008 i treću po redu za ISO 14001:2004. – stigla je i zvanična potvrda da je Metalac ostao dosledan u primeni svih pravila i principa upravljanja kvalitetom i zaštitom životne sredine.

Boško Gavović, direktor TÜV SÜD Serbia, uručio je obnovljene sertifikate generalnom direktoru Metalca Petrašinu Jakovljeviću i direktorima Metalac posuđa, Metalac bojlera, Metalac inka i Metalac printa.

Ako se uzme u obzir da radimo u veoma teškoj grani koja je niskoprofitabilna, Metalac sigurno jeste jedna od najuspešnijih kompanija. Našem sveukupnom uspehu svih ovih godina izuzetno je doprinelo i što smo na vreme razumeli potrebu da naše cikluse, procese uskladimo sa standardima koji važe u svetu. Još pre 20 godina smo počeli da se pripremamo da bi 1994. među prvim dobili

najpre domaći, a 1995. i međunarodni sertifikat - rekao je generalni direktor Metalca, i istakao zadovoljstvo što je poslednji sertifikacioni audit pokazao da se napredak u ovoj oblasti vidi.

Inače, Eksterni ocenjivački tim TÜV SÜD Serbia je u junskoj proveru ocenio da je unapređenje QMS/EMS-a u svim delovima poslovanja veoma prepoznatljivo i da je čak iznenađujuće koliko su ljudski resursi na veoma visokom nivou, kao i da su dostupnost, raspoloživost i efikasnost razmene i upravljanja informacijama neverovatni, što Metalac prosto izdvađa u odnosu na većinu drugih kompanija. Uz to je konstatovano da su pojedina društva u nekim segmentima napredovala više od drugih i da bi opšta preporuka bila da se pozitivna iskustva unutar firme maksimalno razmenjuju.

Podsećamo, Metalac je prvi sertifikat ISO 9001 TUV Bayern Sachisen dobio 1995. godine, a 2002. je uz ISO 9001:2000 dobio i ISO 14000 TUV Management Service.

»ZELENA TAČKA«

NA AMBALAŽI PROIZVODA METALAC

Saglasno pravilima Pro Europe iz Brisela, na ambalaži za proizvode pet Metalčevih preduzeća »Zelena tačka« potvrđuje da je plaćena naknada nacionalnom operateru sistema upravljanja ambalažnim otpadom.

Zahvaljujući ranije potpisanim ugovorima sa Sekopakom iz Beograda o prenosu zakonskih obaveza vezanih za upravljanje ambalažnim otpadom kao autorizovanim operaterom, pet zavisnih društava potpisala su ugovor o korišćenju robnog znaka „Zelena tačka“ (Der Grüne Punkt- DSD AG - registracioni brojevi 585 714, 585 713, 653 450 i 653 449). To su: Metalac posuđe, Metalac bojler, Metalac print, Metalac inko i Metalac trade.

IZVEŠTAJ O AMBALAŽI STAVLJENOJ U PROMET NA TRŽIŠTU SRBIJE U 2012. (u tonama)

	Metalac bojler	Metalac inko	Metalac posuđe	Metalac print	Print trade	UKUPNO
Papir/karton	78.909	6.305	167.942	0.022	71.047	324.225
Plastika	17.132	1.366	8.857	2.835	0.000	30.190
Metal	3.407	0.000	1.889	0.227	0.000	5.523
Drvo	0.000	1.181	86.362	22.798	14.975	125.316
UKUPNO	99.448	8.852	265.050	25.882	86.022	485.254

U UPRAVLJANJU AMBALAŽNIM OTPADOM **ISPUNJENI CILJEVI**

Uredbom o utvrđivanju plana smanjenja ambalažnog otpada za period od 2010. do 2014. godine (Službeni glasnik Republike Srbije br. 88/09) utvrđen je opšti cilj za ponovno iskorišćenje (ambalažnog otpada) u 2012. godini u količini od 16%.

Budući da je u sistemu upravljanja ambalažnim otpadom ovlašćenog Operatera Sekopak d.o.o. u 2012. godini obezbeđeno ponovno iskorišćenje ukupno 26,335.15 tona ambalažnog otpada može se konstatovati uspešno ispunjenje opšteg kao i svakog specifičnog cilja za 2012. godinu sa 17,4%.

EMISIJA ŠTETNIH I OPASNIH
MATERIJA NE PRELAZI

GRANIČNE VREDNOSTI

Merenja emisije štetnih i opasnih materija izvršena su krajem marta 2012. godine u skladu sa važećim zakonskim i drugim regulativama od strane Zavoda za zdravstvenu zaštitu radnika – Novi Sad.

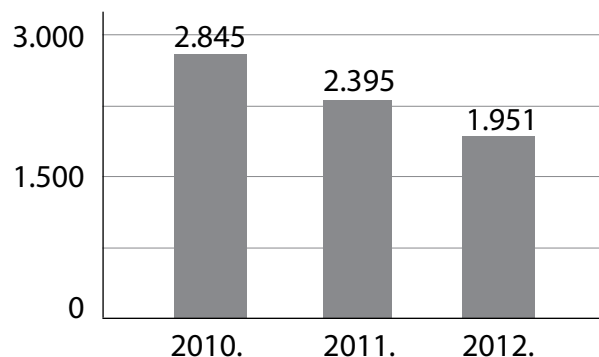
Nakon izvršenih merenja na emiterima u zavisnim društvima i Metalacu a.d. Gornji Milanovac i upoređivanja dobijenih rezultata merenja sa propisanim normama, kao i sagledavanja položaja zavisnih društava u odnosu na stambeno područje, može se zaključiti da emisija štetnih i opasnih materija iz izvodnih kanala tehnoloških i energetskih emitera NE PRELAZI granične vrednosti (GVE) tako da zavisna društva i Metalac a.d. Gornji Milanovac svojom aktivnošću NE UGROŽAVAJU životnu sredinu.

TRAJNO ZBRINUTO

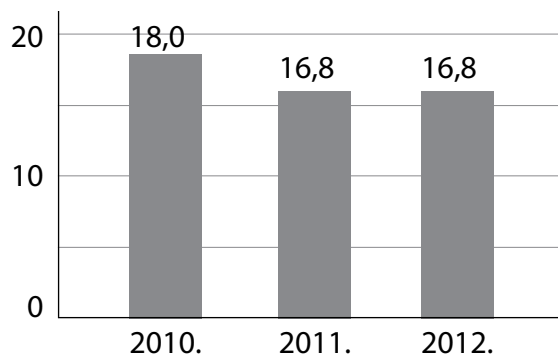
100 TONA OPASNOG OTPADA

Shodno odredbama Zakona o upravljanju otpadom, sa firmom Modekolo d.o.o. iz Beograda je potpisan Ugovor o pružanju usluge preuzimanja, transporta i zbrinjavanja otpadnog emajla (opasan otpad) iz Metalac posuđa d.o.o. Po osnovu realizacije Ugovora, „Posuđe” je tokom meseca oktobra trajno zbrinulo 101,034 tone opasnog otpada, za šta je platilo 4.619.000 dinara.

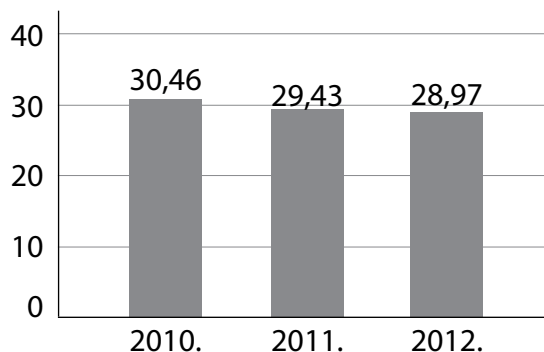
UTROŠAK REČNE VODE **m³**

KOLIČINA OTPADNOG EMAJLA **%**

KOLIČINA OTPADNOG LIMA **%**

ZAPOSLENI

NAJVEĆA SNAGA

NAŠI RUKOVODEĆI PRINCIPI I PRAVILA

Svi zaposleni u Metalac grupi deluju na vrednostima i principima koji integrišu profesionalne standarde i pravila struke sa moralnim i etičkim normama. Poslednjih 20 godina Metalac je, uprkos eroziji niza vrednosti u širem okruženju, bezrezervno istrajavao na shvatanju da u poslu, kao i u životu, samo pošten odnos i odgovorno ponašanje obezbeđuje uzajamno poverenje i poštovanje unutar kolektiva i u odnosu sa partnerima i krajnjim potrošačima.

Zato sa zadovoljstvom i ponosom u svoj Kodeks poslovne etike unosimo sve na čemu smo insistirali i insistiramo, bilo da je nepisano ali imanentno ponašanje zaposlenih u Metalcu, ili deo utvrđenih standarda, politika, pravila ponašanja.

ŠTA METALAC PODRAZUMEVA:

Radna disciplina i lična odgovornost za kvalitet obavljenog posla
Neprikosnovenost imovine preduzeća
Poštovanje svih standarda kvaliteta i zaštite životne sredine
Pridržavanje procedura za obavljanje poslova
Poštovanje zakona i propisa, odluka i naredaba nadređenih
Poštovanje odredaba poslovnih ugovora
Poštovanje poslovnog bon-tona
Demokratija u odlučivanju, diktatura u sprovođenju
Postupanje prema zaposlenima s poštovanjem i uz zaštitu ljudskih prava

ŠTA METALAC OČEKUJE OD ZAPOSLENIH:

Posvećenost poslu
Orijentisanost na kupca i stalni rast
Usmerenost na cilj
Nepristrasan i korektan odnos unutar kompanije i sa poslovnim partnerima
Otvorenost u komunikaciji
Stalno unapređenje znanja i veština
Orijentisanost na timski rad

ŠTA METALAC POSEBNO VREDNUJE:

Odanost kompaniji
Stalno poboljšanje i kreativnost
Inovativnost
Poslovnu odlučnost i preduzimljivost
Lični i poslovni integritet zaposlenog

LJUDI NA PRVOM MESTU

Metalac grupa ima 1.700 zaposlenih, od kojih 170 sa visokom stručnom spremom. U hijerarhiji resursa koji presudno utiču na poslovanje Metalca – ljudi su apsolutno na prvom mestu. U skladu sa takvim sistemom vrednosti i, naravno, Kolektivnim ugovorom, ugovorima o radu, Odlukama Fondacije Metalac itd., kompanija na više načina iskazuje svoju odgovornost i posvećenost zaposlenima.

Prosečna zarada zaposlenih uvek je iznad proseka Republike i značajno iznad proseka grane. Više od 20 godina svi zaposleni zarade primaju 20. u mesecu u 10 sati. Nikada kasnije, može samo dan ili dva ranije ukoliko 20. pada za vikend.

Garancije da se nivo zarada zaposlenih usklađuje sa indeksom troškova života povećanim za realan rast u skladu sa rezultatima poslovanja i rastom bruto društvenog proizvoda.

Svim radnicima se isplaćuju radničke a rukovodiocima menadžerske premije.

Sva deca zaposlenih koja su redovni studenti dobijaju stipendiju od Metalca.

Novogodišnji paketići deci zaposlenih uzrasta do 8 godina.

Svaki radnik za rođenje deteta dobija čestitku vrednosti od 500 do 4.000 eura iz Fondacije Metalac, zavisno od toga koje je dete po redu u porodici.

Svakom radniku je na raspolaganju lekar, medicinska sestra i stomatolog u ambulanti u okviru Poslovnog centra.

Solidarna i finansijska pomoć zaposlenom u slučaju smrti člana uže porodice i roditelja.

Solidarna pomoć porodici u slučaju smrti zaposlenog.

Solidarna pomoć zaposlenom u slučaju elementarne nepogode.

Pomoć zaposlenom iz Fonda za prevenciju i rekreativni odmor zaposlenih.

Stipendija tokom redovnog školovanja deci preminulih radnika.

Uslovi za kontinuirano unapređenje i usavršavanje.

Dobrovoljno dodatno penziono osiguranje za 270 zaposlenih.

Dodatno osiguranje za 36 menadžera.

Pravo na jubilarnu nagradu.

EDUKACIJE NA SVIM NIVOIMA

Značaj koji se pridaje kadrovskoj politici – odabiru, školovanju i usavršavanju zaposlenih na svim nivoima, a naročito onih koji su na rukovodećim funkcijama – proizilazi iz polaznog aksioma da su ljudi nezamenjiv resurs kompanije. Metalac već 25 godina neguje praksu razvoja rukovodećih kadrova unutar kuće čemu se strateški pridaje posebna pažnja.

Praksa stalnih edukacija i treninga sa ciljem unapređenja stručnih znanja, veština i sposobnosti jedno od najjačih oružja u suočavanju sa strateškim izazovima i svakodnevnim problemima. Poslednje dve i po decenije Metalac kontinuirano i planski ulaže u razvoj kadrova. Skoro da nema menadžera bilo kog nivoa koji nije prošao većinu seminara i obuka na najraznovrsnije teme.

Na spisku stalnih i povremenih saradnika su renomirani predavači Adižesovog instituta u Srbiji, Bledske škole menadžmenta, Mokrogorske škole menadžmenta; MNG centra... Poseban kvalitet predstavlja saradnja sa fakultetima Univerziteta u Beogradu i Kargujevcu. Osim toga, Kompanija redovno izlazi u susret potrebama zaposlenih za dodatnim edukacijama ili informisanjem na specijalizovanim skupovima i konferencijama.

U setu internih obuka zaposlenih obuhvaćeno je više oblasti: primena integrisanog sistema QMS/EMS-a Metalca a.d. i zavisnih društava; bezbednost i zdravlje na radu za zaposlene na radnim mestima sa povećanim rizikom od povreda na radu; obuka zaposlenih u Sektoru računovodstva, finansija i poreza; obuka zaposlenih u Sektoru za ljudske resurse i pravo o primeni novih zakona itd.

Sveukupno, u 2012. godini 100 polaznika je prošlo planirane kurseve, seminare i menaždmet program, ne računajući redovne obuke koje rade internim resursima.

2012.

KURSEVI	IZVOĐAČI	POLAZNICI
Strani jezici (Engleski/Italijanski/Nemački)	The house of words Gornji Milanovac	16
SEMINARI		
Pregovaračke veštine	Mokrogorska škola menadžmenta	26
Prezentacione veštine	Mokrogorska škola menadžmenta	4
Finansije za nefinansiste	Mokrogorska škola menadžmenta	25
MENADŽMENT PROGRAMI		
Srpski menadžment programi	Mokrogorska škola menadžmenta	2
INDIVIDUALNE OBUKE		
Računovodstvene prakse na temu: Godišnji finansijski izveštaji i utvrđivanje poreza na dobit	I. Tatić odg. urednik Računovodstvene prakse	2
Primena novog Zakona o parničkom postupku	MNG centar, Beograd	3
Stres i sindrom sagorevanja	MNG centar, Beograd	1
Obuka za poslove zaštite od požara		1

UPRAVLJENJE KARIJERAMA ZAPOSLENIH

HR služba prati karijere zaposlenih sa visokom stručnom spremom - od prvog radnog dana, preko godišnje evaluacije radnih performansi i izrade HR dosijea.

Osim što je sistem selekcije prilikom prijema novih radnika kompleksan, Služba za ljudske resurse kontinuirano sporvodi evaluaciju radnih performansi koja se radi jednom godišnje. Cilj je da se proceni sveukupnog radno delovanje i ponašanje zaposlenih.

Uporedo sa ocenjivanjem radnih performansi zaposlenih od strane neposrednog rukovodioca, za zaposlene sa visokom stručnom spremom primenjuje se i samoocenjivanje radnih performansi.

Neposredni rukovodilac, nakon ocenjivanja, obavlja Feedback intervju - razgovor sa zaposlenim, što je i glavni cilj procesa evaluacije. Svrha Feedback intervju-a je: poređenje procena obe strane (kod samoocenjivanja), obrazlaganje mišljenja i datih ocena; konstruktivno i otvoreno ukazivanje na to šta je dobro, šta zadržati, šta odbaciti, a šta modifikovati. Sve sa ciljem unapređenja profesionalnog razvoja zaposlenog i kompanije.

Upravljanjem karijerama zaposlenih postiže se: veća unutrašnja pokretljivost, dovoljan broj zaposlenih koji bi mogli da budu unapređeni, brže i efikasnije zamene zaposlenih koji su u odlasku, bolja preraspodela zaposlenih - prava osoba na pravom mestu u pravo vreme. Osim toga, kompanija raspolaže dodatnim načinom motivacije zaposlenih i omogućava im kvalitetniji profesionalni razvoj, zahvaljujući čemu zaposleni postaju radno uspešniji.

HR dosije zaposlenog obuhvata opšte podatke o kvalifikacijama i veštinama, podatke dobijene testiranjem osobina ličnosti, stilova učenja, timskih uloga... ; godišnju evaluaciju radnih performansi i individualni plan razvoja sa ciljevima koje treba realizovati.

ZAPOSLENIH 9% VIŠE

Metalac grupu čine Metalac a.d. kao kontrolno društvo u odnosu na sva ostala društva u okviru Grupe. Zavisnih društava ima 14 od kojih su dva organizovana kao akcionarska društva i u njima je Metalac većinski vlasnik, a sva ostala kao društva sa ograničenom odgovornošću nad kojima Metalac ima 100% vlasništva.

Metalac grupa je na kraju 2012. godine imala 1.702 zaposlena, 9% više nego u 2011. godini.

PREDUZEĆE	BROJ ZAPOSLENIH	
	2011.	2012.
Metalac a.d.	174	177
Metalac posuđe	711	788
Metalac print	66	72
Metalac inko	38	38
Metalac bojler	75	78
Metalac market	146	154
Metalac trade	25	25
Metpor	8	4
Metalac metalurgija	98	101
Metalac proleter	171	190
Metrot	30	31
Promo-metal	7	8
Metalac market Podgorica	22	29
Metalac Ukrajina	5	7
UKUPNO	1576	1702

RODNO RAVNOPRAVNI

Sa prosečnih 39,6 godina u 2012. zaposleni u Metalcu u proseku su mlađi oko 3 godine u odnosu na deceniju ranije. Od 1.700 radnika 54% su mlađi od 40 godina. Najbrojnija je kategorija od 30-40 godina sa skoro 500 ljudi. U ukupnom broju zaposlenih u svih 14 društava žene su zastupljene 45%.

Unapređenje ravnomerne zastupljenosti žena i muškaraca u Metalcu je kontinuirana praksa, koju sada potvrđuju i izveštaji Upave za rodnu ravnopravnost.

Svi poslovi u Kompaniji su podjednako dostupni i ženama i muškarcima. Jednaki su uslovi rada, a privilegije zavise samo od rada i rezultata. I dok je za pojedina preduzeća zbog specifičnosti proizvodnje znatno veće prisustvo muškaraca, u dva trgovinska preduzeća sa velikim brojem maloprodajnih objekata situacija je upadljivo obrnuta.

Posao se obavlja u dobroj radnoj atmosferi, u kojoj se podjednako ravnopravno osećaju i žene i muškarci,

u kojoj se brine o njihovim pravima i dostojanstvu, a pritom se vodi računa o njihovim razlikama i potrebama i stvaraju uslovi za usklađivanje privatnog i profesionalnog života.

Muškarci su na nižim nivoima rukovođenja, kao i među radnicima, zastupljeni sa 60% od ukupnog broja zaposlenih. Inače od ukupno 143 rukovodeća mesta žene zauzimaju 50 tj. 35% pri čemu, primera radi, na nivou matične kompanije Metalac a.d. od 7 direktorskih mesta žene zauzimaju 4.

Starost	-20	21-30	31-40	41-50	51-60	60+	UKUPNO	%
Muškarci	45	225	250	208	195	17	940	55
Žene	5	151	243	213	149	1	762	45
Ukupno	50	376	493	421	344	18	1702	100

SVAKI DESETI SA FAKULTETOM

Metalac a.d. i zavisna d.o.o. danas imaju više od 10% zaposlenih sa Visokom stručnom spremom, pretežno ekonomista i inženjera mašinstva, elektrotehnike, tehnologije, IT stručnjaka i pravnika. Na kraju 2012. godine u Metalac grupi bilo je zaposleno 126 radnika više nego u 2011. Najveće povećanje od čak 13% desilo se među zaposlenima za III i IV stepenom stručne spreme zbog značajno povećanog obima posla u proizvodnji.

Stručna sprema	VII2	VII1	VI	V	IV	III	II	I	UKUPNO
Broj zaposlenih 2012.	3	171	113	6	550	563	96	200	1702

SARADNJA SA SINDIKATIMA SOCIJALNA PODRŠKA

U kompaniji Metalac funkcionišu dva reprezentativna sindikata: većinski „Savez samostalnih sindikata Srbije“ i manjinski „Nezavisni sindikat“. U ove dve sindikalne organizacije učlanjeno je 77% zaposlenih. Kvalitet komunikacije sa zaposlenima, a time i saradnja sa sindikatom kao glavnim socijalnim partnerom rukovodstva Metalca od posebnog su značaja. Predstavljanje rezultata poslovanja, sprovođenje prava radnika iz Kolektivnog ugovora, Socijalnog programa i Zakona o radu, predmet su redovnih sastanaka.

SINDIKATI	Broj radnika	
Samostalni sindikat	1.053	62%
Nezavisni sindikat	258	15%
Ukupno članova	1.311	77%
Ukupno zaposlenih	1.702	100%

U 2012. godini u okviru Metalac grupe, u radni odnos je primljeno 266 osoba, tj. 14% više nego u 2011., dok je 15% manje radnika sa prekidom radnog odnosa – bilo da je reč o odlasku u starosnu ili invalidsku penziju, isticanju rada na određeno vreme, premeštaju u drugo preduzeće, otkazu zaposlenog ili sporazumnom raskidu ugovora.

	2011	2012.
Primljeno u radni odnos	233	266
Prekid radnog odnosa	159	136
Ukupno zaposlenih	1.576	1702

Mada je statistika u opštini Gornji Milanovac sve tužnija jer se već par godina rađa ispod 300 beba godišnje, Metalac može biti ponosan da se zaista potrudio da pošalje najbolju poruku ne samo svojim radnicima već i celoj društvenoj zajednici.

Metalčeve bebe su postale primer odgovornog ponašanja kompanije koja na više načina pokazuje da poštuje i čak podstiče prava i položaj zaposlenih, žena i dece posebno.

BUDUĆNOST SE DEŠAVA

Sa 44 bebe, značajno popravljen prošlogodišnji rezultat kada ih je bilo samo 34. Tako je sveukupnom rastu u 2012. godini Metalac pridružio i 30% više novorođene dece svojih radnika. Za sedam godina Fondacija Metalac izdvojila oko 300.000 eura za 290 dece. Njih tridesetak sada polazi u školu.

U prepunoj sali Doma kulture u Gornjem Milanovcu, generalni direktor i predsednik UO „Fondacije Metalac“ Petrašin Jakovljević uručio je vrednosne čestitke roditeljima dece rođene u 2012. godini.

Prve Metalčeve bebe, koje su dobile poklon čestitke još 2006. godine, danas polaze u školu. Za sedam godina koliko postoji Fondacija Metalac kojoj je promovisanje vrednosti porodice jedan od ciljeva, Metalac je sa skoro 300.000 eura pozdravio rođenje 290 beba. Svako prvorodeno dete dobilo je 500, drugo dete 1000, treće 2000, a četvrto i svako sledeće 4.000 eura. U proteklih sedam godina više puta su rođeni blizanci, dva puta smo dobili trojke, tri porodice su dobile četvrto dete, a u dva slučaja je rođeno peto i sedmo dete.

Na tradicionalnoj novogodišnjoj priredbi, 27. decembra okupile su se sve „Metalčeve bebe“ od osnivanja Fonda pa do danas. Svečanosti su prisustvovali i predsednik Kompanije Dragoljub Vukodinović i članovi UO Fondacije.

Samo par dana ranije, Metalac je i u obdaništa u Gornjem Milanovcu poslao Deda Mraza sa paketićima. Slatkiše i lonče sa popularnim likovima iz crtanih filmova dobilo je 25. decembra oko 700 dece kojima je Metalčev poklon uručio lično Deda Mraz u prisustvu predstavnika Metalca.

METALAC

MEĐU NAJBOLJIM PRIMERIMA

Na konferenciji „Principi poslovanja i prava deteta” prezentacija kompanije Metalac, bila je veoma inspirativan primer dobre prakse u okviru koje su „Principi” integrisani u celokupno poslovanje - zajednički je zaključak na završnoj sesiji, koji je prenela „e-kapija”, uz opšti utisak da je reč o autohtonom pristupu jedne domaće kompanije koja posluje u teškoj privrednoj grani.

Konferenciju „Principi poslovanja i prava deteta” organizovali su UNICEF, Globalni dogovor UN i organizacija „Save the Children”, 7. juna 2012. u Privrednoj komori Srbije, u prisustvi više od 50 predstavnika različitih privrednih grana, civilnog sektora i državnih ustanova.

U okviru više panel diskusija, izuzetnu pažnju su privukli primeri dobre prakse u kompanijama „Telenor”, „Represent Communications”, „Metalac”, „Komercijalna banka”, „Coca-Cola”, „Telekom”, „Ikea” i „Delhaize”.

– Deca predstavljaju jednu trećinu čovečanstva, ali i 100 odsto budućih potrošača i investitora. Integracija održivosti je „mega trend” i izazov za kompanije svuda u svetu, a ovi „Principi” mogu imati dragocenu ulogu u tome – rekao je Pol Hohnen, međunarodni ekspert za odgovorno poslovanje i glavni konsultant na konferenciji.

Tokom svih diskusija posebna pažnja je posvećivana izazovima sprovođenja Principa br. 3, tj. obezbeđivanja pristojnih uslova za rad za roditelje i staratelje. Naglašeno je da stepen ostvarivanja prava dece direktno zavisi od ostvarivanja prava njihovih roditelja na radnom mestu. Stoga se mora povesti računa o diskriminaciji majki i žena prilikom zapošljavanja i odnosu prema roditeljskim obavezama zaposlenih. Kompanija „Metalac” je, kako je rečeno, veoma inspirativan primer dobre prakse u okviru koje su „Principi poslovanja i prava deteta” integrisani u celokupno poslovanje i to potpuno autohtonim pristupom.

KVALITET KVANTITET

Metalac grupa je ostala dosledna ulaganju u decu i omladinu, a pre svega podršci razvoju sporta. Pod okriljem Kompanije, a u okviru Sportskog društva Metalac, danas radi šest klubova koji se takmiče u prvim i drugim ligama, i koji okupljaju oko 600 članova. Pored takmičarskih ekipa, u ovim sportskim kolektivima trenira veliki broj osnovaca i srednjoškolaca. Moglo bi se reći da u klubovima pod okriljem SD Metalac svakodnevno trenira više od polovine svih sportista u opštini Gornji Milanovac.

Perjanica u ovom Društvu je svakako **Fudbalski klub „Metalac“**, koji od 2012. godine ima moderan stadion i koji se trenutno nalazi pri vrhu tabele Prve lige Srbije, sa šansom za povratak u superligaški karavan. U Fudbalskom klubu „Metalac“ je registrovano više od 207 igrača, od seniorskog tima do selekcije dečaka rođenih 2002. godine koji nižu uspehe u Okružnoj ligi petlića. Osim toga u klubu redovno trenira i oko 100 dece starosti od 6-9 godina.

Šahovski klub „Metalac-Takovo“ je uspeo da se domogne Super lige Srbije. U svom debitantskom nastupu među najboljim ekipama u državi, prvenstvo su završili u sredini tabele i sačuvali status Superligaša. U klubu godinama postoji i škola šaha koju posećuje veliki broj mališana.

Kuglaški klub „Metalac“ je već godinama u samom vrhu Super lige Srbije. I u ovoj sezoni prvenstvena trka je završena na trećem mestu, koje im obezbeđuje izlazak u Evropu. Kuglaši su imali i zapažene rezultate u pojedinačnim takmičenjima na Prvenstvima Srbije, a par Goran Čaluković i Ivan Trošić je ovogodišnji prvak na parovnom prvenstvu države. Da bi se zadržao kontinuitet u seniorskom timu u klubu postoji i druga ekipa koja nastupa u Srpskoj ligi.

U prvoligaškom društvu je i **Ženski rukometni klub „Metalac AD“** koji je zbog odlazaka nekoliko standardnih i iskusnijih igračica znatno podmlađen i svakako su jedna od najmlađih ekipa u Prvoj ligi „Zapad“. Pored takmičarske selekcije u klubu radi i škola rukometa u kojoj je oko 40 devojčica i dečaka.

Nekadašnji prvoligaš, a danas stabilni drugoligaš **Klub malog fudbala „Metalac-Kolorado“** je uprkos većim ambicijama prvenstvo završio u sredini tabele. Novina u klubu je i veće angažovanje mladih igrača iz našeg grada, pa čak i omladinskog uzrasta, odakle se regrutuju i igrači za seniorski tim.

Muška selekcija **Odbojkaškog kluba „Metalac-Takova“**, koja je u ovom društvu tek dve-tri godine, već par sezona prvenstvene trke završava nadomak Prve lige. Skoro svi igrači u timu su iz Gornjeg Milanovca. Od ove sezone u ligaško takmičenje uključena je i druga ekipa kako bi deca imala priliku da igraju u Ligi zlatiborsko-moravičkog okruga. U klubu postoji razvijena škola odbojke koju pohađa veliki broj mališana uzrasta od sedam do dvanaest godina.

STADION FK METALAC

ZA RAZVOJ SPORTA
I GORNJEG MILANOVCA

Pred 4.000 ljudi vrpce presekli predsednik FSS Tomislav Karadžić, selektor fudbalske reprezentacije Siniša Mihailović i predsednik Metalac grupe i FK Metalac Dragoljub Vukadinović. U revijalnoj utakmici u čast otvaranja stadiona, domaćini igrali 2:2 sa »B« reprezentacijom Srbije.

Nastavljajući svoju veliku podršku razvoju sporta u Gornjem Milanovcu, kompanija Metalac je presudno doprinela da se za samo 11 meseci sagradi jedan od najmodernijih stadiona u Srbiji, sa 4.400 sedišta, po svim standardima FIFE i UEFA za odigravanje međunarodnih utakmica.

Svečanom otvaranju 12. septembra prisustvovala su brojne zvanice i više od 4.000 Gornjomilanovčana i ljubitelja fudbala iz okoline, koji su uživali u spektaklu pod reflektorima. Vrednost investicije je skoro tri miliona eura, od kojih je 85% uložila kompanija Metalac, 15% FK Metalac, a značajno su pomogli i opština Gornji Milanovac i FSS.

Kompanija Metalac decenijama gradi nove fabrike. I ovo je jedna od njenih fabrika koja će proizvoditi vrsne fudbalere – rekao je Tomislav Karadžić ističući visoke standarde gradnje zahvaljujući kojima će se odigravati i međunarodni mečevi.

Stadion Metalac je gradila kraljevačka firma „Amiga“, koja je ključeve stadiona predala predsedniku Dragoljubu Vukadinoviću, a on je u ime kompanije Metalac ovu veliku investiciju posvetio interesima i budućnosti sporta u Gornjem Milanovcu, kako je rekao u svom obraćanju gostima i gledaocima revijalnog meča »Metalac – Državna selekcija Srbije«, koji je završen rezultatom 2:2.

Brojne goste iz FSS, društveno-političkog života, prijatelje iz drugih klubova, predstavnike medija i druge goste, na ulazu u stadion dočekali su predsednik FK Metalac i predsednik Metalac grupe Dragoljub Vukadinović i generalni direktor Metalac a.d. Petrašin Jakovljević.

Delegaciju FSS predvodio je predsednik Tomislav Karadžić. Tu su bili i generalni sekretar Zoran Laković i potpredsednici Ivan Đurković i Ratomir Babić. Otvaranju stadiona prisustvovao je i generalni sekretar zajednice klubova Srbije Miodrag Janković, zatim čelnici Fudbalskog saveza regiona i predsednici klubova Jelen super lige i Prve lige Srbije. Delegaciju Partizana je predvodio predsednik Dragan Đurić.

NAGRADE I PRIZNANJA

2012

LAUREAT VRLINE

Dragoljubu Vukadinoviću za poseban doprinos očuvanju srpske privrede na društveno odgovoran i moralno kredibilan način. Priznanje je dodelila Mokrogorska škola menadžmenta sa svojim partnerima: Ekonomskim institutom, Fakultetom organizacionih nauka, Privrednom komorom Srbije, Privrednom komorom Beograda, SPK Privrednik i Udruženjem korporativnih direktora.

2011

POVELJA ZA IZUZETAN DOPRINOS U OBLASTI POSLOVNE EKONOMIJE

Dragoljubu Vukadinoviću, predsedniku kompanije Metalac, prema odluci Saveza ekonomista Srbije.

NAGRADA PKS

Za postignute posebne rezultate u privređivanju dodeljena Dragoljubu Vukadinoviću, predsedniku Kompanije.

MOJ IZBOR

Ponovo prva nagrada u kategoriji „Nameštaj, posuđe i kućni aparati“ u akciji i kampanji „Srbija ima kvalitet“.

2010

NAJBOLJI KORPORATIVNI BREND

Nagrada za najbolji korporativni brend u kategoriji trajna potrošna dobra, u okviru akcije „Najbolje iz Srbije“

MOJ IZBOR

Prva nagrada u kategoriji „Nameštaj, posuđe i kućni aparati“ za posuđe Metalac u okviru akcije „Srbija ima kvalitet“.

2009

CSR SERBIA AWARD 2008

Nacionalna nagrada za društveno odgovorno poslovanje u kategoriji velikih preduzeća.

ZLATNA PLAKETA ZA KORPORATIVNU I DRUŠTVENU ODGOVORNOST

Kluba privrednih novinara u akciji kompanije i ličnosti koje su obeležile 2009 godinu.

ZLATNIK SA LIKOM KAPETANA MIŠE NASTASIJEVIĆA

Za doprinos razvoju društveno odgovornog poslovanja dodelila i Regionalna privredna komora Kraljevo.

ZLATNA PLAKETA SO Gornji Milanovac

Za doprinos ukupnom razvoju opštine – 2009. godine.

VOLJENI BREND

Druga nagrada u okviru akcije „Volim brend – živim za brend 2“.

U akciji Fonda za kulturu kvaliteta i izvrsnost (FQCE), časopisa „Kvalitet“ i PKS i pod pokroviteljstvom Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja Republike Srbije.

U okviru kampanje „Prednost trudnicama“.

2008
**OSKAR KVALITETA
2007**

**ORDEN NEVLADINE
ORGANIZACIJE "BEBAC"**

Uručena povodom 150 godina postojanja PKS.

Za najbolji kvalitet prema odluci žirija Privredne komore Srbije, Fakultet tehničkih nauka Novi Sad i agencija Media Invest.

Treća nagrada za korporativni brend Metalac i prva nagrada za robnu marku „Posuđe Metalac“ u kategoriji „Oprema za domaćinstvo“.

2006
**NAGRADA ZA
DOPRINOS
RAZVOJU PRIVREDE
SRBIJE
STATUETA „KAPETAN
MIŠA NASTASIJEVIĆ“
NAJBOLJE ROBNE
MARKE SRBIJE**

Najviše opštinsko priznanje dodeljeno Dragoljubu Vukadinoviću, predsedniku Upravnog odbora Metalca.

Dodeljena Metalcu po odluci Nacionalne organizacije za kvalitet (JUSK).

Prvo mesto u robnoj grupi „Oprema za domaćinstvo“ i treća nagrada u konkurenciji svih robnih grupa.

Privredna komora Vojvodine.

2005
**ZLATNA PLAKETA
TAKOVSKI USTANAK
ZLATNA PLAKETA ZA
KVALITET
NAJBOLJE ROBNE
MARKE SRBIJE
POVELJA ZA DOPRI-
NOS RAZVOJU I
PRIMENI DIZAJNA**

Metalac a.d. IZVOZNIK GODINE U KATEGORIJI – OSVAJANJE NOVIH TRŽIŠTA prema oceni Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza Republike Srbije (SIEPA).

Treća nagrada za NAJBOLJI KORPORATIVNI BREND u okviru akcije „Najbolje iz Srbije“.

Metalac ad. – priznanje dodeljeno za visoke profesionalne standarde i jedinstvenu poslovnu kulturu.

2004
**IZVOZNIK GODINE
U KATEGORIJI –
OSVAJANJE NOVIH
TRŽIŠTA
NAJBOLJI KORPOR-
ATIVNI BREND
BIZNIS PARTNER
2004**

Priznanje Dragoljubu Vukadinoviću, generalnom direktoru Metalca a.d. prema oceni Kluba privrednih novinara Srbije.

2003
**POSLOVNI ČOVEK
GODINE**

Priznanje Dragoljubu Vukadinoviću, generalnom direktoru Metalca a.d. prema odluci Privredne komore Jugoslavije.

2001
MENADŽER GODINE

Izdavač / Publisher_ METALAC a.d., Gornji Milanovac,

Za izdavača / For Publisher_ Dragoljub Vukadinović,

Redakcioni odbor / Drafting Committee_

Petrašin Jakovljević, Radmila Todosijević, Nadica Vujić-Mitrović,

Dizajn i priprema / Design and prepress_ Dizajn studio Metalac,

Fotografije / Photo_ Arhiva Metalac a.d.,

Prevod / Translation_ Metpor, Beograd,

Štampa / Printing_ Stojkov, Novi Sad,

Tiraž / Circulation_ 1000, Gornji Milanovac, April 2013.

www.metalacposudje.com

www.metalacbojler.com

www.metalacmarket.com

www.granmatrix.com

www.metalac-metalurgija.co.rs

www.metalacproleter.co.rs

www.promometal.hr

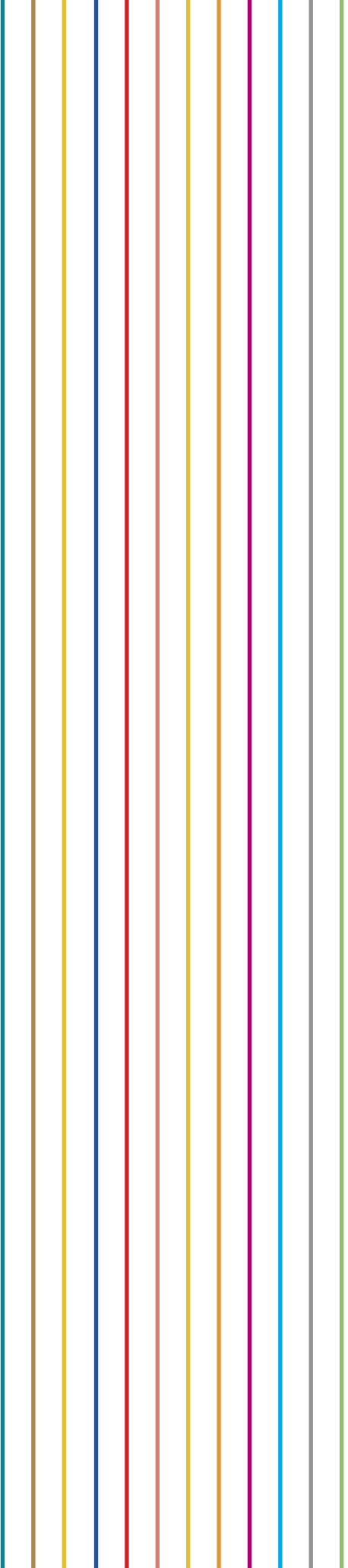
www.fkmetalac.rs

www.facebook.com/metalacposudje

www.twitter.com/metalacposudje

<http://instagram.com/metalacposudje>

<https://plus.google.com/u/0/107731204215876650417/posts>

A series of eleven vertical lines in various colors (teal, brown, yellow, blue, red, grey, gold, purple, cyan, black, green) extending from the top to the bottom of the page.

www.metalac.com

metalac